

Қазақстан Республикасы
Білім және ғылым министрінің
2018 жылғы 20 қыркүйектегі
№ 469 бұйрығына 82-қосымша

Қазақстан Республикасы
Білім және ғылым министрінің
2013 жылғы 3 сәуірдегі
№ 115 бұйрығына 522-қосымша

Жеңіл ақыл-ой кемістігі бар білім алушыларға арналған 6-9 сыныптары үшін
«География» пәнінен жаңартылған мазмұнындағы
үлгілік оқу бағдарламасы

1-тарау. Жалпы ережелер

1. Жеңіл ақыл-ой кемістігі бар білім алушыларға арналған 6-9 сыныптары үшін «География» пәнінен жаңартылған мазмұнындағы үлгілік оқу бағдарламасы (бұдан әрі – Бағдарлама) «Білім туралы» 2007 жылғы 27 шілдедегі Қазақстан Республикасы Заңының 5-бабы б) тармақшасына сәйкес әзірленген.

2. «География» оқу пәнінің мақсаты – білім алушыларға қолжетімді географиялық түсініктерді және оларды күнделікті әрекетте пайдалану біліктерін қалыптастыру.

3. Негізгі міндеттер:

1) білім алушыларға айналадағы әлемнің табиғи объектілері мен территориялық әркелкілігі туралы қарапайым мағлұматтарды қалыптастыру;

2) жеке табиғи құбылыстар арасындағы; адам мен табиғат арасындағы байланысты түсіндіру;

3) табиғатқа диалектикалық, ғылыми көзқарастарын қалыптастыру;

4) табиғатты және табиғи құбылыстарды жүйелі бақылау көмегімен білім алушылардың жеке тәжірибесін байыту;

5) білім алушылардың табиғатты қорғау сезімдерін тәрбиелеу;

6) білім алушылардың көрнекі-бейнелік және сөз-логикалық ойлауын дамытуға, сөздік қорын кеңейтуге, байланыстырып сөйлеуін дамытуға себептесу.

2-тарау. Оқу процесін ұйымдастырудағы педагогикалық тәсілдер

4. Бағдарлама «Айналадағы әлем» пәні шеңберіндегі білім алушылардың

бұрынғы дайындығын ескере отырып құрылған. География курсының зерделеу процесінде «Жаратылыстану» (топырақ, пайдалы қазбалар, су ресурстары), «Тарих» (біздің өлкеміздің тарихы) курстарымен, сондай-ақ ана тілімен, әдебиетпен, математикамен пәнаралық байланыс орнатылады.

5. География бойынша оқу процесін ұйымдастырудағы педагогикалық тәсілдер арнайы педагогика принциптеріне сәйкес жүзеге асырылады:

1) жеңіл ақыл-ой кемістігі бар білім алушыларды оқытудың түзеті- дамыту бағыттылығы оқу әрекетінің арнайы әдістерімен және тәсілдерімен қамтамасыз етіледі. Ойлау процестерінің енжарлығы, танымдық белсенділіктің төмендігі, ойлау қызметінің жалпылау және абстракциялау әлсіздігі, сөйлеу тілі дамуының кешеуілдеуі ескеріледі. Тірі және өлі табиғат туралы түсініктерін қалыптастыру білім алушыларда қабылдау, есте сақтау, сөйлеу, ойлау психикалық қызметтердің дамуына жағдай жасайды. бастаған жұмысты аяқтау, шамасы жететін қиындықтарды жеңу, ұқыптылық пен дербестік сияқты жеке қасиеттер қалыптастырылады;

2) оқытудың әлеуметтік-бейімдеу бағыттылығы тұлғаның әлеуметтік бейімсіздігін жеңу немесе азайтуды болжайды. Әлеуметтік өмірге қатысуға қажетті тәртіп нормаларын, өмірлік дағдыларды білім алушылардың меңгеруі бойынша арнайы жұмыс қарастырылады;

3) оқытудағы әрекеттік тәсіл оқыту процесінде педагогтың басшылығымен оқу материалын ұғынуға жағдай жасайтын заттық-тәжірибелік әрекет қолдануды қарастырады. Заттық-тәжірибелік әрекет жоғары психикалық қызметтердің сенсомоторлық негізін дамытады (қабылдау, сөйлеу, ойлау), білім алушылардың өмірлік тәжірибесінің жеткіліксіздігін қалпына келтіреді, сонымен қоса білім, біліктер мен дағдыларды меңгеруге мүмкіндік береді. Оқу пәнінің мазмұнын меңгеру білім алушылардың бақылау жүргізуі, зертханалық және тәжірибелік жұмыстарды орындауы, тәжірибелер жүргізуі және экскурсияларға қатысуын қарастырады;

4) саралау және жекелеу тәсілі білім алушылардың оқу материалын меңгеру кезінде көрініс табатын вариативті типологиялық ерекшеліктерінің болуымен шартталған және алған білімі, біліктері мен дағдыларының сапасына әсер етеді. Білім беру процесі 4 типологиялық топты (В.В. Воронкова бойынша) қосатын педагогикалық топтастыру негізінде іске асырылады. Білім алушылардың әрбір типологиялық тобына педагог білім алушылардың мүмкіндіктеріне сәйкес күрделілігі мен көлемінің қолжетімділігін ескере отырып, оқу материалының мазмұнын таңдайды. Оқу жұмысының жылдамдығы, білім алушының дербестік дәрежесі, оқыту әдістері мен тәсілдері түрленеді. Білім алушыларды топтарға бөлу шартты және қозғалмалы. Саралау тәсілі оқытуды жекешелендірумен толықтырылады;

5) оқу-танымдық және практикалық әрекетке арнайы педагогикалық басшылық ету қажеттілігі танымдық белсенділігінің төмендігі, ойлау қызметінің талдау және жалпылау әлсіздігімен шартталған.

6. Ақпараттық-коммуникациялық технологиялар (бұдан әрі - АКТ) білім

беру, дамыту және түзету міндеттерін шешуге қажетті оқыту шарттарын «салып бітіруге» көмектесе отырып, педагог тәсілдерінің арсеналын кеңейтеді.

7. Сабақтарда АКТ-ны қолдану келесі мақсаттарды қамтиды:

1) үздіксіз бақылаудан күрделі және жасырын таным объектілерін үлгілеу;

2) шынайы режимдегі және мерзімі ұзартылған уақыттағы зерделенетін табиғи құбылыстарды білім алушылардың талдауы үшін қосымша визуалды динамикалық сүйеніштерді құру.

8. Жеңіл ақыл-ой кемістігі бар білім алушылардың география бойынша оқу материалын меңгеру нәтижелерін бағалау нормалары бағдарламада көрсетілген мақсатты тұжырымға негізделген және білім алушылардың оқу жетістіктерін тексеру мен бағалауды ұйымдастыру кезінде бірыңғай тәсілдерді іске асыруға бағытталған.

9. Бағалау тәсілдері оқыту мақсаттарына сәйкес дағдылардың көмегімен қалыптастырылған тапсырмалар мен жаттығулар болып табылады. Ақыл-ой кемістігі бар білім алушыларды оқыту нәтижелерін бағалау кезінде тестілеу қолданылмайды.

10. Жеңіл ақыл-ой кемістігі бар білім алушылардың жетістіктерін бағалау ішкі бағалау тәсілдерімен іске асырылады. Бағдарламаны меңгеру нәтижелерін сабақтарда мұғалім білім беру процесі барысында бақылаушы бағалау іс-әрекетін жүйелі түрде іске асырады.

11. Жеңіл ақыл-ой кемістігі бар білім алушыларды оқыту нәтижелілігін бағалау ағымдағы (әр сабақтық), мерзімді (тақырыптық) және қорытынды бақылау.

12. Ағымдағы бақылау білім алушының әрекетін сабақта бақылау, тәжірибелік және дербес жұмыстарын талдау, әрекеттің ұжымдық түрлері көмегімен іске асырылады. Әр сабақтық бақылау оқу процесінің сапасын қамтамасыз ету үшін педагог қолданатын оқыту мазмұны мен әдістерін түзету мақсатында және оқушыларға қатысты ынталандыру, тәрбиелеу сипатында жүргізіледі.

13. Мерзімді бақылау бағдарлама тақырыбын, бөлімін зерделеп болған соң жүргізіледі. Нақты тақырып шеңберіндегі оқу материалын зерделеу нәтижелері білім алушылардың әр түрлі типологиялық топтарында әркелкі болатынын педагог түсінеді және оған дайын.

14. Қорытынды бақылау жылдың соңғы жарты жылдығында жүреді. Оқу жылы ағымында бақыланып, білім алушылардың жетістіктерінің жиынтық картасында тіркелетін сыныптың әрбір білім алушысының даму динамикасы мен табыстылығын педагог талдайды.

15. Бағалау рәсімі көмегімен педагог арқылы алынатын ақпарат дағдылар мен біліктерді меңгеру процесінде туындайтын қиындықтарға уақтылы және адекватты әрекеттесуге мүмкіндік береді және педагогтың білім алушыларға жеке көмегінің мазмұны мен тәсілдерін анықтайды.

16. Оқу процесін тиімді ұйымдастыру үшін, түрлі формадағы жұмыстарды өткізу үшін (жеке, сыңарымен, топпен) сыныптағы жиһаз қозғалмалы болады. Кітап сөрелері мен оқушылар бұйымдарының көрмесіне арналған стендтер, көрнекі құралдар үшін орын қарастырылады.

3-тарау. «География» оқу пәнінің мазмұнын ұйымдастыру

17. «География» пәні бойынша оқу жүктемесінің көлемі:

- 1) 6-сыныпта – аптасына 2 сағат, оқу жылында 68 сағатты;
- 2) 7-сыныпта – аптасына 2 сағат, оқу жылында 68 сағатты;
- 3) 8-сыныпта – аптасына 2 сағат, оқу жылында 68 сағатты;
- 4) 9-сыныпта – аптасына 2 сағат, оқу жылында 68 сағатты құрайды.

18. Бағдарлама концентрикалық (шиыршықтық) қағидаға сәйкес құрылған. Қазақстан географиясы әр концентрдің мазмұнды негізін құрайды. 6-сыныпта білім алушылар Қазақстанның географиялық жағдайымен, оның шекараларымен, Қазақстанның физикалық картасымен, жер бетінің формаларымен танысады. 7-сыныпта Қазақстанның табиғаты, 8-сыныпта – табиғи жағдайлар, ресурстар, халық зерделенеді. 9-сыныпта Қазақстанның экономикалық аудандарының географиясы, өз облысының географиясы зерделенеді. Бағдарлама бөлімдері бөлімшелерден тұрады.

19. «География» оқу пәнінің мазмұны келесі бөлімдерді қамтиды:

- 1) 1-бөлім «Физикалық географияның бастапқы курсы» (6-сынып);
- 2) 2-бөлім «Қазақстанның және тәуелсіз мемлекет достастығына кіретін елдердің физикалық географиясы» (7-сынып);
- 3) 3-бөлім «Материктер мен мұхиттар географиясы» (8-сынып);
- 4) 4-бөлім «Қазақстанның экономикалық географиясы негіздері» (9-сынып).

20. «Физикалық географияның бастапқы курсы» бөлімі келесі бөлімшелерді қамтиды:

- 1) география нені зерттейді;
- 2) аймаққа бағдарлану;
- 3) план және карта;
- 4) жер бетінің формалары;
- 5) жер бетіндегі су;
- 6) жер шары;
- 7) Қазақстанның физикалық картасы.

21. «Қазақстанның және тәуелсіз мемлекеттер достастығына (бұдан әрі - ТМД) кіретін елдердің физикалық географиясы» бөлімі келесі бөлімшелерді қамтиды:

- 1) физикалық картадағы ТМД шекаралары;
- 2) арктикалық шөл аймағы. Картадағы орналасуы;
- 3) тундра аймағы;

- 4) орман аймағы;
- 5) дала аймағы;
- 6) шөл және шөлейтті аймақ;
- 7) субтропиктер аймағы;
- 8) таулы аймақтар;
- 9) Қазақстан табиғаты.

22. «Материктер мен мұхиттар географиясы» бөлімі келесі бөлімшелерді қамтиды:

- 1) мұхиттар;
- 2) материктер;
- 3) еуропа мемлекеті;
- 4) Азия мемлекеттері;
- 5) Қазақстан және жақын шетел елдер.

23. «Қазақстанның экономикалық географиясы негіздері» бөлімі келесі бөлімшелерді қамтиды:

- 1) Қазақстан жері туралы бастапқы географиялық мәліметтер;
- 2) табиғат және Қазақстанның табиғи ресурстары;
- 3) Қазақстан халқы;
- 4) Қазақстан шаруашылығына жалпы шолу;
- 5) Қазақстанның экономикалық аудандарының географиясы;
- 6) өз облысының географиясы.

24. 6-сыныпқа арналған «География» оқу пәнінің базалық мазмұны:

1) география нені зерттейді. География – Жер табиғаты, тұрғындары мен олардың шаруашылығы туралы ғылым;

2) аймаққа бағдарлану. Көкжиек. Көкжиек сызығы мен бағыттары. Компас және оны қолдану ережелері. Бағдарлау. Негізгі бағыттарды күнге, компасқа, жергілікті белгілер мен табиғат нысаналарына қарап анықтау. Көкжиек бағыттарын анықтауға жаттығу;

3) план және карта. Суреті мен жоспары. Масштаб. Арақашықтықты өлшеу және оны масштаб бойынша планға сызу. Планды адамның практикалық іс-әрекетінде қолдануы. Мектеп жер телімінің планы. Жергілікті пландағы шартты белгілер. План және географиялық карта. Картадағы негізгі бағыттар. Карта масштабы. Физикалық картаның шартты түстері. Физикалық картаның шартты белгілері (шекара, қала, өзендер, теңіздер, каналдар, таулар);

4) жер бетінің формалары. Жергілікті аймақтың рельефі. Оның негізгі формалары. Қазақстанды физикалық картада көрсету. Жазық дала-құрлықтың ең өнімді бөлігі. Физикалық картада жазық даланың орналасуы. Таулар. Тауларды биіктігіне қарай ажырату;

5) жер бетіндегі су. Мұхиттар – алып су кеңістігі. Теңіздер – мұхиттың шетіндегі, құрлыққа жанасатын үлкен тұзды сулар. Мұхиттар мен теңіздердің картада орналасуы. Аралдар. Өзендер. Тау өзендері мен жазық дала өзендері. Көлдер. Көлдерді қорғау. Суқоймалары. Оларды пайдалану. Бұлақ және оның пайда болуы. Құдық. Суқұбыры. Оларды адаммен пайдалануы. Жақын жердегі

сулар. Суды ластанудан қорғау. Қазақстанның теңіздерін, өзендерін, көлдерін физикалық картадан көрсету (нақты атаусыз);

6) жер шары. Жердің формасы. Глобус- Жер шарының моделі. Жер осі, экваторы, полюстары. Жердегі сумен құрлықтың өзара бөлінуі. Глобустағы және картадағы мұхиттар. Глобустағы және картадағы құрлықтар: Еуразия, Африка, Солтүстік Америка, Оңтүстік Америка, Австралия, Антарктида. Климат туралы түсінік. Климаттың негізгі түрлері. Жарықтану белдігі: ыстық, жеткілікті және суық. Олардың глобустағы және жартышар картасында бейнеленуі;

7) Қазақстанның физикалық картасы. Қазақстанның бас қаласы Астана. Қазақстанның глобустағы, картағы орналасуы. Қазақстан жер бетінің жалпы сипаты (дала, таулар, өзен-көлдер). Ірі кең орындары. Шығыс-Еуропалық жазық дала. Батыс-Сібір жазық даласы. Тұран жазық даласы. Орал таулары, Алтай таулары, Жоңғар Алатауы. Тянь-Шань таулары. Қазақстанның өзендері мен көлдері. Балқаш көлі. Ертіс. Урал, Сырдарья, Іле өзендері. Табиғат нысаналарын қорғау.

25. 7-сыныпқа арналған «География» оқу пәнінің базалық мазмұны:

1) физикалық картадағы ТМД шекаралары. ТМД-нің жердегі және судағы шекаралары. ТМД рельефінің ерекшелігі. ТМД ірі өзендері мен көлдері. Табиғи аймақтар;

2) арктикалық шөл аймағы. Картадағы орналасуы. Теңіздер мен аралдар. Климат. Оның табиғат жағдайына әсері. Арктиканың өсімдіктер мен жануарлар әлемі. Арктикалық аймақтың тұрғындары, олардың негізгі кәсібі. Солтүстік теңіз жолы;

3) тундра аймағы. Картадағы орналасуы. Аралдар мен түбектер. Климат. Тундра суайдындары. Өсімдіктер әлемі. Тундраның жануарлары. Тұрғындары мен негізгі кәсіптері. Тундра қалалары. Табиғатты қорғау;

4) орман аймағы. Картадағы орналасуы. Орман аймағының беті мен пайдалы қазбалары. Климат. Орман аймағының табиғат ерекшелігі. Өзендер, көлдер, каналдар. Өсімдіктер мен арша орманы. Аралас және жапырақты орман. Орман аймағының жануарлары. Орман аймағының тұрғындары, олардың негізгі кәсібі. Орман кәсібі. Аңшылық. Балық аулау. Орман аймағының қалалары. Орманды қорғау. Ормандағы тәртіп ережесі;

5) дала аймағы. Картадағы орналасуы. Жер беті мен пайдалы қазбалар. Климат. Өзендер. Сумен қамту проблемасы. Даланың табиғат ерекшелігі. Даланың өсімдік әлемі. Даланың жануарлар әлемі. Тұрғындары мен негізгі кәсіптері. Дала аймағының қалалары. Дала аймағының табиғатын қорғау;

6) шөл және шөлейтті аймақ. Картадағы орналасуы. Жер беті. Пайдалы қазбалар. Климат. Өзендер. Сумен қамтамасыз ету мәселесі. Шөл даланың табиғат ерекшелігі. Өсімдік әлемі. Жануарлар әлемі. Шөл даладағы қалалар. Шөл аймағының табиғатын қорғау;

7) субтропиктер аймағы. Картадағы орналасуы. Жер беті. Климат. Субтропиканың табиғат ерекшелігі. Өсімдіктер мен жануарлар әлемі. Субтропик аймағының тұрғындары, олардың негізгі кәсібі. Субтропика

аймағының курортты қалалары. Табиғатты қорғау;

8) таулы аймақтар. Картадағы орналасуы. Тегіс беті. Пайдалы қазбалар. Климат. Таудағы биіктік белдеулігі. Таудың өсімдіктер мен жануарлар әлемі. Тұрғындары, олардың негізгі кәсібі. Қалалары. Табиғатты қорғау. Қорықтар;

9) Қазақстан табиғаты. Тәуелсіз Қазақстанның құрылуы. Саяси және физикалық картадағы орналасуы. Рельефтің негізгі формалары. Пайдалы қазбалар. Рельефтің табиғатқа, шаруашылыққа және адам өміріне ықпалы. Ішкі сулардың ерекшеліктері. Өзендерді Қазақстан территориясына бөлу. Өзендер мен көлдерді шаруашылықта пайдалану. Суларды қорғау. Өсімдіктердің алуан түрлілігі. Табиғаттағы және адам өміріндегі өсімдіктердің мәні. Қазақстанның табиғи аймақтары: орманды-далалық, дала, шөлді және таулы аймақ.

26. 8-сыныпқа арналған «География» оқу пәнінің базалық мазмұны:

1) мұхиттар. Атлантикалық мұхит. Солтүстік мұзды мұхит. Тынық мұхиты, Үнді мұхиты. Шаруашылық мәні. Кеме қатынасы.

2) материктер. Африка: географиялық орналасуы және жағалау көрінісі. Аралдар мен түбектер. Рельефтің, климаттың және табиғи жағдайының ерекшеліктері. Тропикалық орманның өсімдіктері мен жануарлары. Саванна мен африка шөл аймағының өсімдіктері мен жануарлары. Табиғатты қорғау. Африка тұрғындары. Африка мемлекеттері, олардың астаналары. Австралия: географиялық орналасуы мен жағалау көрінісі. Аралдар. Рельефтің, климаттың ерекшелігі. Н.Н. Миклухо-Маклайдың Австралияға саяхаты. Австралияның табиғат ерекшелігі. Австралия тұрғындары. Антарктида: географиялық орналасуы. Антарктиданы орыс теңізшілерімен ашылуы. Табиғат ерекшелігі. Солтүстік Америка: географиялық орналасуы. Жағалау көрінісі. Аралдар мен түбектер. Рельеф. Климат. Өзендер мен көлдер. Солтүстік Американың табиғат ерекшеліктері. Тұрғындары. Солтүстік Америка мемлекеттері (мұғалімнің таңдауы бойынша). Оңтүстік Америка: географиялық орналасуы, жағалау көрінісі. Рельеф, климат, өзендер. Табиғат ерекшеліктері, тұрғындары, мемлекеттері (мұғалімнің таңдауы бойынша). Евразия: географиялық орналасуы. Европа мен Азия арасындағы шартты шекара. Евразия жағалау көрінісі. Ірі аралдар мен түбектер. Рельеф. Климат Табиғат жағдайының алуан түрлілігі. Евразия табиғатының алуан түрлілігі. Евразия өзендері мен көлдері. Өсімдіктер мен жануарлар әлемі. Табиғатты қорғау бойынша Халықаралық серіктестігі. Евразия тұрғындары;

3) Еуропа мемлекеті. Ұлыбритания. Франция. Германия. Испания. Италия. Сербия. Хорватия. Финляндия. Швеция. Норвегия. Болгария. Картадағы орналасуы;

4) Азия мемлекеттері. Туркия. Иран. Ирак. Ауғанстан. Монғол. Қытай. Үндістан. Корея. Жапония. Картадағы орналасуы;

5) Қазақстан және жақын шетел елдері. Қазақстан – географиялық орналасуы. Табиғат жағдайы мен ресурстары. Халқы. Ірі қалалар. Ресей: географиялық орналасуы, табиғат жағдайы мен ресурстары, халқы, ірі қалалары. Орта Азия мемлекеттері: Өзбекстан, Түркменстан, Тәжікстан,

Қырғызстан. Географиялық орналасуы, табиғат жағдайы мен ресурстары, халқы, ірі қалалары. Кавказ республикалары: Грузия. Әзірбайжан. Армения. Молдова, Украина. Беларусь. Беларусь. Эстония, Латвия, Литва. Географиялық орналасуы. табиғат жағдайы мен ресурстары, халқы, ірі қалалары.

27. 9-сыныпқа арналған «География» оқу пәнінің базалық мазмұны:

1) Қазақстан табиғаты мен табиғи ресурстары. Табиғи ресурстарының алуан түрлілігі. Тегіс беті мен пайдалы қазбалар. Климат, оның жерді өңдеуге ықпалы. Су көздері. Қазақстанның өсімдіктері және жануарлар әлемі. Жер ресурстары;

2) Қазақстан тұрғындары;

3) Қазақстан шаруашылығына жалпы шолу шаруашылықтың жетекші салалары: өнеркәсіп, ауылшаруашылығы, көлік. Өнеркәсіп орындарының түрлері. Ауылшаруашылығы. Ауылшаруашылығының негізгі салалары, түрлері. Көлік, көлік түрлері;

4) Қазақстанның экономикалық аудандарының географиясы. Экономикалық аудан туралы түсінік. Орталық Қазақстан. Батыс Қазақстан. Солтүстік Қазақстан. Оңтүстік Қазақстан Шығыс Қазақстан. Географиялық орналасуы. Табиғи аймақтары, қойнау байлығы. Қалалары;

5) өз облысының географиясы. Картадағы орналасуы, шекарасы. Тегіс беті мен пайдалы қазбалар. Табиғат жағдайының ерекшелігі. Өсімдіктер және жануарлар әлемі. Тұрғындары. Шаруашылық сипаты. Көлігі.

28. Оқыту мақсаттарының жүйесі. Бағдарламада күтілетін нәтижелер түрінде әр бөлімше үшін берілген оқыту мақсаттары қамтылған.

29. Мұғалім әр бөлімшенің мақсаттарын жүзеге асыру кезектілігіне өзгерістер енгізу, сондай-ақ білім алушылардың мүмкіндіктерін ескере отырып, оқушылар хабарлайтын географиялық мәліметтердің тереңдігі мен көлемін реттеу құқығына ие.

4-тарау. Оқыту мақсаттарының жүйесі

30. Бағдарламада оқу мақсаттарын қолдану қолайлығы және мониторинг жүргізу үшін кодтар берілген. Кодтағы бірінші сан сыныпты, екінші – бөлімді, үшінші – бөлімшені, төртінші сан оқу мақсатының нөмірленуін білдіреді. Мысалы, 7.2.1.4 кодында: «7» - сынып, «2» - бөлім, «2.1» - бөлімше, «4» - оқу мақсатының реттік нөмірі.

31. Оқыту мақсаттары бойынша күтілетін нәтижелер:

1) 1-бөлім «Физикалық географияның бастапқы курсы»:

1-кесте

6-сынып	
Бөлімше	Оқыту мақсаттары:
1.1 География	6.1.1.1 география Жер табиғатын, халықты және оның

нені зерттейді	шаруашылық әрекетін зерттейтінін білу
	6.1.1.2 Күнің биіктігінің және ауа-райының өзгерістеріне бақылау жүргізу; ауа-райы компоненттерін: жауын-шашынды, желді, бұлтты білу және атау, жыл мезгілдерінің белгілерін атап шығу
	6.1.1.3 өзінің жері мен халықтың еңбегі туралы қарапайым географиялық мәліметтердің болуы
1.2 Аймаққа бағдарлану	6.1.2.1 көкжиекке анықтама беру, көкжиек жақтарын атау
	6.1.2.2 Күн, жергілікті белгілер мен табиғи объектілер бойынша көкжиек жақтарын анықтау
	6.1.2.3 түсбағдар құрылғысымен бағыт алу, тілінің белгіленуін түсіну
	6.1.2.4 түсбағдарды қолдану арқылы жеріне бағдарлану
1.3 План және карта	6.1.3.1 суретті және заттың планын ажырату
	6.1.3.2 масштабы туралы түсінігінің болуы; ара қашықтықты өлшеу және мұғалім басшылығымен масштаб бойынша оларды планда бейнелеу
	6.1.3.3 мұғалім басшылығымен сынып планын, мектеп учаскесін құру
	6.1.3.4 іскерлік ойындарда, жағдаяттық тапсырмаларды шешу кезінде планды қолдану
	6.1.3.5 жер планының шартты белгілерін түсіну; шартты белгілер бойынша қарапайым белгілерді оқу
	6.1.3.6 планды және географиялық картаны ажырату
	6.1.3.7 план және карта бойынша жер бағыттарын анықтау; мұғалім басшылығымен пландағы және контурлық картадағы бағыттарды белгілеу
	6.1.3.8 шартты түстер мен физикалық картадағы белгілерді түсіну (шекаралар, қалалар, теңіздер, өзендер, арықтар, жазықтар, таулар)
	6.1.3.9 географиялық картаның тағайындалуын түсіну; Қазақстанның физикалық картасы туралы түсінігінің болуы
1.4 Жер бетінің формалары	6.1.4.1 жергілікті жердің бедері, оның негізгі формалары туралы түсінігінің болуы
	6.1.4.2 экскурсия іздері бойынша өзінің жергілікті жерінің ерекшеліктеріне өз бақылауларын айту
	6.1.4.3 тегіс және адырлы жазықтарды ажырату; теңіз деңгейінің биіктігі бойынша жазықтарды ажырату (ойпат, қырат, үстірт)
	6.1.4.4 физикалық картада жазықтардың орналасуын көрсету

		6.1.4.5 жыралардың пайда болу себептерін, жыралармен күресу жолдарын атау
		6.1.4.6 таулар биіктігі бойынша ажыратылатынын түсіну
		6.1.4.7 физикалық картада таулардың орналасуын көрсету
		6.1.4.8 дымқыл құмнан, балшықтан, ермексаздан жазықтың, төбешіктің, таудың, жыраның үлгісін жасау
		6.1.4.9 Қазақстанның физикалық картасында жер бетінің формаларын көрсету
		6.1.4.10 жер сілкінісінің және жанартаудың атқылауының себептері мен көріністерін атау
1.5	Жер бетіндегі су	6.1.5.1 өмір сүру үшін Жер бетіндегі судың маңызын айту
		6.1.5.2 табиғаттағы су айналымын сипаттау
		6.1.5.3 бұлақтың пайда болуы, құдықтың, су құбырының тағайындалуы мен қолданылуы туралы, адамның суды үнемдеп пайдалануы туралы айту
		6.1.5.4 өзен бөліктерін атау, қасиеттері бойынша таудағы және жазықтағы өзендерді ажырату; адамның өзендерді пайдалануы туралы айту
		6.1.5.5 көлдерді, су қоймаларын, тоғандарды атау және ажырату; балықтарды, құстарды өсіру туралы айту
		6.1.5.6 батпақтар, оларды құрғату жолдары туралы түсінігінің болуы
		6.1.5.7 мұхиттар мен теңіздерді ажырату; табиғи құбылыстар: құйын, дауыл, цунами туралы түсінігінің болуы
		6.1.5.8 аралдар мен түбектердің белгілерін ажырату
		6.1.5.9 біздің жергілікті жердің су қоймалары туралы айту; суды ластанудан қорғау жолдарын атау
		6.1.6.1 Жер, Күн, Ай туралы жалпы түсініктерінің болуы
		6.1.6.2 планета ретінде Жер туралы түсінігінің болуы; Жердің шар тәріздес екеніне дәлелінің болуы
		6.1.6.3 жер шарының үлгісін ермексаз немесе саздан жасау, онда экватор мен полюстарды белгілеу
1.6	Жер шары	6.1.6.4 Жердің алғашқы ғарышкерінің және Қазақстанның алғашқы ғарышкерлерінің есімдерін атау (Ю.Гагарин, Т.Әубәкіров, Т.Мұсабаев)
		6.1.6.5 глобус – жер шарының үлгісі екенін түсіну; глобуста экваторды, полюстарды көрсете білуі; глобуста құрлық пен суды бейнелеу ерекшеліктерін түсіну
		6.1.6.6 жартышардағы физикалық карта туралы түсінігінің болуы; физикалық картада Жер суы мен құрлықты бөліп көрсету

	6.1.6.7 глобуста және жартышар картасында мұхиттарды көрсету
	6.1.6.8 глобуста және жартышар картасында материктерді көрсету (Еуразия, Африка, Солтүстік Америка, Оңтүстік Америка, Австралия, Антарктида)
	6.1.6.9 контурлы картада материктер мен мұхиттарды белгілеу
	6.1.6.10 алғашқы жер шарын айналу саяхатын атау
	6.1.6.11 Жерде өмір сүру үшін Күннің маңызын түсіндіру; жер бетін Күнмен жарықтандыру және қыздыру (тік, көлбеу және жылжымалы күн сәулелерін) ерекшелігін түсіну
	6.1.6.12 ауа райынан климатты ажырату; климаттың негізгі типтерін сипаттау
	6.1.6.13 жарықтылық белдеулерді атау: ыстық, қоңыржай, салқын
	6.1.6.14 жарықтылық белдеу бейнесін глобуста және жартышар картасында тану
	6.1.6.15 тропикалық, қоңыржай және полярлық белдеулердің табиғатын сипаттау
1.7 Қазақстанның физикалық картасы	6.1.7.1 өмір сүретін елін, өз Отанының астанасын атау
	6.1.7.2 Қазақстанның орналасуын глобуста, жартышар картасында, физикалық картада көрсету
	6.1.7.3 Қазақстанның физикалық картасында теңіз және құрлық шекараларын көрсету
	6.1.7.4 контурлық картада Қазақстанның шекарасын белгілеу
	6.1.7.5 Қазақстанның физикалық картасында Каспий теңізін, Арал теңізін көрсету және атау
	6.1.7.6 Қазақстандағы ірі кен орындарын көрсету және атау
	6.1.7.7 Қазақстанның жер бетіне жалпы сипаттама беру (жазықтар, қыраттар, таулар)
	6.1.7.8 Қазақстанның физикалық картасында Шығыс-Еуропа жазығын, Батыс-Сібір жазығын, Тұран жазығын көрсету және атау
	6.1.7.7 Қазақстанның физикалық картасында қазақтың ұсақ шоқылығын көрсету және атау (Сары-Арқа)
	6.1.7.8 Қазақстанның физикалық картасында Орал тауларын, Алтай тауларын, Жоңғар Алатауын, Солтүстік Тянь-Шаньді көрсету және атау
	6.1.7.9 Қазақстанның физикалық картасында Қазақстанның

	өзендері мен көлдерін көрсету және атау (Балхаш көлі, Алакөл көлі, Ертіс өзені, Орал өзені, Сырдария өзені, Іле өзені)
	6.1.7.10 Қазақстанның контурлы картасына зерделенген объектілердің атауларын түсіру
	6.1.7.11 Қазақстанның табиғи объектілерін қорғау қажеттілігін түсіндіру; табиғатты қорғауда мемлекет пен қоғамның рөлін түсіндіру

2) 2-бөлім «Қазақстанның және ТМД-ға кіретін елдердің физикалық географиясы»:

2-кесте

7-сынып	
Бөлімше	Оқыту мақсаттары:
2.1 Физикалық картадағы ТМД шекаралары	7.2.1.1 тәуелсіз Қазақстан мемлекетінің құрылу күнін атау физикалық және саяси картада Қазақстанның географиялық жағдайын көрсету
	7.2.1.2 ТМД-ның құрылу күнін атау; физикалық картада ТМД-ның географиялық жағдайын, ТМД-ның құрлық және теңіз шекараларын көрсету; ТМД бедерінің ерекшеліктерін сипаттау
	7.2.1.3 физикалық картада ТМД-ның ірі туаларын, жазықтарын, ірі өзендері мен көлдерін көрсету
	7.2.1.4 ТМД-ның табиғи жағдайларының әркелкілігі туралы жалпы түсінігінің болуы; ТМД елдерінің территориясындағы табиғи аймақтарды атау, олардың картада орналасуын көрсету
2.2 Арктикалық шөл аймағы	7.2.2.1 арктикалық аймақ шекараларын картада көрсету
	7.2.2.2 контурлы картада арктикалық аймақ шекараларын белгілеу және бояу
	7.2.2.3 арктикалық аймақтың климатын сипаттау, оның табиғи жағдайларға әсерін түсіндіру
	7.2.2.4 арктикалық аймақтың өсімдік және жануарлар әлемін сипаттау; табиғатты қорғау тәсілдерін атау
	7.2.2.5 арктикалық аймақтың халқына, оның негізгі тіршілігіне мінездеме беру
	7.2.2.6 Солтүстік Мұзды мұхит теңіздерін атау, навигация ерекшеліктерін сипаттау; контурлы картаға солтүстік теңіз жолын түсіру
2.3 Тундра аймағы	7.2.3.1 тундра аймақтарының шекараларын картада көрсету; контурлы картада тундра шекараларын белгілеу және бояу;

	тундра аймағының аралдары мен түбектерін атау, ірі қалаларды және кемежайларды атау, оларды картада көрсету
	7.2.3.2 бедерді сипаттау және пайдалы қазбаларды атау
	7.2.3.3 тундраның климатына, су қоймасына сипаттама беру
	7.2.3.4 тундраның өсімдік және жануарлар әлемін сипаттау
	7.2.3.5 халыққа және оның негізгі тіршілігіне сипаттама беру
	7.2.3.6 солтүстіктің экологиялық проблемаларын; тундра табиғатын қорғау жолдарын түсіндіру
2.4 Орман аймағы	7.2.4.1 орман аймағын картада көрсету; орман аймағының шекараларын картада көрсету; контурлы картада орман аймағының шекараларын белгілеу және бояу; орман аймағының ірі қалаларын контурлы картаға түсіру
	7.2.4.2 бедерді сипаттау және пайдалы қазбаларды атау
	7.2.4.3 орман аймағының климатына сипаттама беру, өзендерді, көлдерді, арықтарды атау
	7.2.4.4 өсімдік әлемінің өсімдіктер гербарийлеріне сүйеніш арқылы орман аймағының өсімдік әлемін сипаттау; қылқанды (тайга) ормандарды, аралас және жапырақты ормандарды ажырату; өсімдік әлемінің кестелерін толтыру
	7.2.4.5 орман аймағының жануарлар әлемін сипаттау; терісі бағалы аңдарға сипаттама беру; орман жануарларының бірі туралы әңгіме құрастыру
	7.2.4.6 орман аймағының халқын және оның негізгі тіршілігін: өнеркәсіп, ауыл шаруашылығын сипаттау
	7.2.4.7 орман кәсібін сипаттау
	7.2.4.8 ормандағы тәртіп ережелерін атау; орманды қорғау қажеттілігін негіздеу
2.5 Дала аймағы	7.2.5.1 дала аймағы шекараларын картада көрсету; контурлы картада дала аймағы шекараларын белгілеу және бояу; ірі қалаларды контурлы картаға түсіру
	7.2.5.2 бедерлер мен пайдалы қазбалардың ерекшеліктерін сипаттау
	7.2.5.3 климатқа сипаттама беру; өзендерді атау және сумен жабдықтау проблемаларын түсіндіру
	7.2.5.4 дала өсімдіктерінің гербарийлеріне сүйене отырып, дала өсімдіктері әлемінің ерекшеліктерін сипаттау
	7.2.5.5 иллюстрацияға сүйене отырып, дала жауарлары әлемінің ерекшеліктерін сипаттау
	7.2.5.6 дала аймағының халқын және оның тіршілігін: өнеркәсіп, ауыл шаруашылығын сипаттау

	7.2.5.7 дала аймағының табиғатын қорғау қажеттілігін негіздеу
2.6 Шөл және шөлейтті аймақ	7.2.6.1 шөл және шөлейтті аймақтардың шекараларын картада көрсету; шөл және шөлейтті аймақтардың шекараларын контурлы картада белгілеу және бояу; ірі қалаларды контурлы картаға түсіру
	7.2.6.2 бедерлер мен пайдалы қазбалардың ерекшеліктерін сипаттау
	7.2.6.3 климатқа сипаттама беру; өзендерді атау және сумен жабдықтау проблемаларын түсіндіру
	7.2.6.4 өсімдік гербарийлеріне сүйене отырып, шөлдің өсімдік әлемінің ерекшеліктерін сипаттау
	7.2.6.5 иллюстрацияға сүйене отырып, шөл жауарлары әлемінің ерекшеліктерін сипаттау
	7.2.6.6 шөлді аймақтың халқын және оның тіршілігін сипаттау
	2.7 Субтропиктер аймағы
7.2.7.2 ірі қалаларды контурлы картаға түсіру	
7.2.7.3 бедерлер мен климат ерекшеліктерін сипаттау	
7.2.7.4 өсімдік әлемінің ерекшеліктерін сипаттау	
7.2.7.5 субтропиктердің жануарлар әлемінің ерекшеліктерін сипаттау	
7.2.7.6 халқына және оның негізгі тіршілігіне сипаттама беру	
7.2.7.7 субтропиктердің табиғатын қорғау жолдарын айту	
2.8 Таулы аймақтар	7.2.8.1 таулы аймақтардың орналасуын картада көрсету
	7.2.8.2 таулы аймақтардың шекараларын контурлы картада белгілеу
	7.2.8.3 бедерлерге сипаттама беру және таулы аймақтардың пайдалы қазбаларын атау
	7.2.8.4 климат ерекшеліктерін сипаттау
	7.2.8.5 биіктік белдеулігін сипаттау
	7.2.8.6 таулы аймақтардың өсімдік және жануарлар әлемінің ерекшеліктерін сипаттау
	7.2.8.7 таулы аймақ халқына және оның негізгі тіршілігіне сипаттама беру
	7.2.8.8 таулы аймақтың табиғатын қорғау маңыздылығын, қорықтардың міндеттерін негіздеу
2.9 Қазақстан табиғаты	7.2.9.1 Қазақстанның географиялық жағдайын физикалық картада көрсету

	7.2.9.2 Қазақстанның шекараларын контурлы картада белгілеу
	7.2.9.3 Қазақстан бедерінің ерекшеліктерін сипаттау; табиғатқа, шаруашылық әрекетке және адам өміріне бедердің әсерін түсіндіру
	7.2.9.4 негізгі пайдалы кен орындарын картада атау және көрсету
	7.2.9.5 Қазақстанның климаттық жағдайларын, оның территориялық ерекшелігін; жергілікті жағдайларды қалыптастыруға және адам денсаулығына әсерін сипаттау
	7.2.9.6 Қазақстанның ішкі суларының ерекшеліктерін сипаттау; Қазақстан территориясы бойынша өзендердің бөлінуін сипаттау, шаруашылықта өзендер мен көлдерді пайдалану туралы, су көздерін қорғау туралы айту
	7.2.9.7 Қазақстанның өсімдік әлемінің ерекшеліктерін сипаттау; адам өміріндегі өсімдіктердің маңызын түсіндіру; Қазақстанның сирек және азайып бара жатқан өсімдіктер түрлерін атау; өсімдіктерді қорғау маңызын түсіндіру
	7.2.9.8 Қазақстанның жануарлар әлемінің ерекшеліктерін сипаттау; табиғатта және адам өмірінде жануарлардың маңызын түсіндіру; жануарлар әлемін қорғау маңызын түсіндіру
	7.2.9.9 Қазақстанның табиғи аймақтарын: орманды дала, далалы, шөлді, таулы аймақтарын картада көрсету
	7.2.9.10 республика халқына сипаттама беру; Қазақстан территориясында өмір сүретін ұлттар мен халықтарды атау; халықтардың кейбір дәстүрлері мен әдет-ғұрыптарын атау
	7.2.9.11 Қазақстанның астанасын, ірі қалаларын, елдің ғылыми, мәдени және өнеркәсіп орталықтарын атау

3) 3-бөлім «Материктер мен мұхиттар географиясы»:

3-кесте

8-сынып	
Бөлімше	Оқыту мақсаттары:
3.1 Мұхиттар	8.3.1.1 география материктер мен мұхиттарды зерттейтіні туралы жалпы түсінігінің болуы; глобуста және жартышар физикалық картасында материктер мен мұхиттарды көрсету
	8.3.1.2 глобуста және жартышар физикалық картасында Атлант мұхитын көрсету және атау; контурлы картада Атлант мұхитын белгілеу және таңбалау; оның шаруашылық маңызын түсіндіру, кеме қатынасы туралы айту

	8.3.1.3 глобуста және жартышар физикалық картасында Солтүстік Мұзды мұхитты көрсету және атау; Солтүстік Мұзды мұхитты контурлы картада белгілеу және таңбалау; оның шаруашылық маңызын түсіндіру, кеме қатынасы туралы айту
	8.3.1.4 глобуста және жартышар физикалық картасында Тынық мұхитын белгілеу және атау; Тынық мұхитты контурлы картада белгілеу және таңбалау, оның шаруашылық маңызын түсіндіру, кеме қатынасы туралы айту
	8.3.1.5 глобуста және жартышар физикалық картасында Үнді мұхитты белгілеу және атау; Үнді мұхитты контурлы картада белгілеу және таңбалау, оның шаруашылық маңызын түсіндіру, кеме қатынасы туралы айту
3.2 Материктер	8.3.2.1 жартышар физикалық картасында Африканың географиялық жағдайын және жағалау көрінісін көрсету
	8.3.2.2 Мадагаскарды, Сомали түбегін физикалық картада көрсету, атау, контурлы картада белгілеу
	8.3.2.3 Жерорта теңізін, Қызыл теңізді физикалық картада көрсету, атау, контурлы картада белгілеу
	8.3.2.4 Африка бедерін және климатының әр түрлілігін сипаттау; контурлы картада Атлас тауларын, Эфиоп таулы қыратын белгілеу
	8.3.2.5 өзендерді (Ніл, Нигер, Конго), Африка көлдерін (Виктория, Чад), Суэц каналын физикалық картада көрсету, атау, контурлы картада белгілеу
	8.3.2.6 Африканың тропикалық ормандарының өсімдік және жануарлар әлемінің ерекшеліктерін сипаттау
	8.3.2.7 африкалық саванналардың өсімдік және жануарлар әлемінің ерекшеліктерін сипаттау
	8.3.2.8 африкалық шөлдердің өсімдік және жануарлар әлемінің ерекшеліктерін сипаттау; Сахара шөлін физикалық картада көрсету
	8.3.2.9 Африка мемлекеттерін, оның астанасын атау (Египет, Эфиопия, Танзания, Оңтүстік Африка Республикасы, Судан – мұғалімнің таңдауы бойынша), зерделенген мемлекеттерді әлемнің саяси картасында көрсету
	8.3.2.10 Африка халқына сипаттама беру, Африка ұлттарының өмірі мен тұрмысын сипаттау
	8.3.2.11 Австралияның географиялық жағдайын және жағалау көрінісін жартышар физикалық картасында көрсету

8.3.2.12 Жаңа Гвинея аралын физикалық картада көрсету, атау, контурлы картада белгілеу
8.3.2.13 Австралия бедерін және климатының әр түрлілігін сипаттау
8.3.2.14 Австралияға Н.Н.Миклухо-Маклаяның саяхаты туралы әңгімелеу
8.3.2.15 өзендер (Муррей) мен көлдерді физикалық картада көрсету, атау, контурлы картада белгілеу
8.3.2.16 Австралияның өсімдік және жануарлар әлемінің ерекшеліктерін сипаттау
8.3.2.17 халыққа (тұрғылықты және келгін) сипаттама беру, Австралия астанасын (Канберра) атау
8.3.2.18 жартышар физикалық картасында Антарктиданың географиялық жағдайын және жағалау көрінісін көрсету; Оңтүстік полюсті физикалық картада көрсету
8.3.2.19 Антарктиданың орыс теңіз саяхатшыларымен ашылуы туралы айту; Антарктиданың заманауи зерттеулері туралы айту
8.3.2.20 Антарктиданың бедері мен климатын сипаттау
8.3.2.21 Антарктиданың өсімдік және жануарлар әлемінің ерекшеліктерін сипаттау; табиғатты қорғау қажеттілігін түсіндіру
8.3.2.22 жартышар физикалық картасында Солтүстік Американың географиялық жағдайын және жағалау көрінісін көрсету; Американың Колумбпен ашылуы туралы айту
8.3.2.23 Солтүстік Американың табиғи жағдайларын, бедерін және климатын сипаттау
8.3.2.24 аралдар мен түбектерді (Гренландия, Куба, Аляска, Флорида, Калифорния), өзендер мен сарқырамаларды (Миссисипи, Миссури, Ниагара), көлдерді (Ұлы көлдер), теңіздерді (Кариб), тауларды (Кордильера) физикалық картада көрсету, атау, контурлы картада белгілеу
8.3.2.25 Солтүстік Американың өсімдік және жануарлар әлемінің ерекшеліктерін сипаттау
8.3.2.26 Солтүстік Американың халқына сипаттама беру; Солтүстік Американың мемлекеттері мен астанасын атау (Америка құрама штаттары. Канада. Мексика. Куба – мұғалім таңдауы бойынша); зерделенген мемлекеттерді саяси картада көрсету
8.3.2.27 жартышар физикалық картасында Оңтүстік Американың географиялық жағдайын және жағалау көрінісін көрсету

	8.3.2.28 Оңтүстік Американың табиғи жағдайларын, бедерін, климатын сипаттау
	8.3.2.29 Отты Жер аралын, Панама каналын, Магеллан бұғазын, Амазонка өзенін, Амазонка жазығын, Анд тауын физикалық картада көрсету, атау, контурлы картада белгілеу
	8.3.2.30 Оңтүстік Америка халқына сипаттама беру; Оңтүстік Американың мемлекеттерін және астанасын атау (Бразилия, Аргентина, Перу, Чили – мұғалім таңдауы бойынша); зерделенген мемлекеттерді саяси картада көрсету
	8.3.2.31 жер шарының ұлы материгі – Еуразияның географиялық жағдайын және жағалау көрінісін физикалық картада көрсету; дүние бөліктерін атау: Еуропа және Азия, контурлы картада олардың арасынан шартты шекараларды сызу
	8.3.2.32 Еуразияның географиялық жағдайын және жағалау көрінісін: Солтүстік Мұзды және Атлант мұхиттарының теңіздерін физикалық картада көрсету, атау, контурлы картада белгілеу
	8.3.2.33 Еуразияның жағалау көрінісін: Тынық және Үнді мұхиттарының теңіздерін физикалық картада көрсету, атау, контурлы картада белгілеу
	8.3.2.34 Еуразияның табиғи жағдайларын, бедерін, климатын және пайдалы қазбаларын сипаттау
	8.3.2.35 теңіздерді (Солтүстік, Оңтүстік-Қытай, Шығыс-Қытай, Сары, Каспий, Арал), шығанақтарды (Фин, Бенгал, Парсы), аралдарды (Ұлыбритания, Исландия, Жапон Сицилиясы, Индонезия, Шри Ланка); түбектерді (Скандинавия, Апеннин, Балқан, Үндістан, Үндіқытай, Аравия, Кіші Азия), тауларды (Альпі, Пиреней, Апеннин, Гималай, Скандинавия), өзендерді (Висла, Дунай, Эльба, Хуанхэ, Янцзы, Инд-Ганг, Сырдария, Әмудария), көлдерді (Байкал, Балхаш) физикалық картада көрсету, атау, контурлы картада белгілеу
	8.3.2.36 Еуразияның өсімдік және жануарлар әлемін сипаттау
	8.3.2.37 Еуразия халқына сипаттама беру; Еуразия ұлттарын атау, олардың мәдениеті мен тұрмысын сипаттау
3.3 Еуропа мемлекеті	8.3.3.1 Еуропа мемлекеттерін: Ұлыбритания, Франция, Германия, Испания, Италия, Сербия, Хорватия, Албания, Греция, Польша, Чехия, Словакия, Венгрия, Румыния, Болгария, Норвегия, Швеция, Финляндия саяси картада

	көрсету; еуропалық мемлекеттердің астаналарын атау
	8.3.3.2 зерделенген мемлекет арқылы шекаралас елдерді көрсету
	8.3.3.3 зерделенген мемлекет туралы қысқаша әңгіме құрастыру
3.4 Азия мемлекеті	8.3.4.1 Азия мемлекеттерін: Түркия, Иран, Ирак, Ауғанстан, Моңғолия, Қытай, Үндістан, Оңтүстік және Солтүстік Корея, Вьетнам, Лаос, Жапония саяси картада көрсету, азияттық мемлекеттердің астаналарын атау
	8.3.4.2 зерделенген мемлекет арқылы шекаралас елдерді көрсету
	8.3.4.3 зерделенген мемлекет туралы қысқаша әңгіме құрастыру
3.5 Қазақстан және жақын шетелдер	8.3.5.1 Қазақстан Республикасын саяси картада көрсету; елордасын және ірі қалаларды атау; Қазақстанның географиялық жағдайын, табиғат жағдайы мен ресурстарын сипаттау; халқына сипаттама беру
	8.3.5.2 Ресейді саяси картада көрсету; называть столицу елордасын және ірі қалаларды атау; Ресейдің географиялық жағдайын, табиғат жағдайы мен ресурстарын сипаттау; халқына сипаттама беру
	8.3.5.3 Өзбекстанды саяси картада көрсету; елордасын және ірі қалаларды атау; Өзбекстанның географиялық жағдайын, табиғат жағдайы мен ресурстарын сипаттау; халқына сипаттама беру
	8.3.5.4 Түркменстанды саяси картада көрсету; елордасын және ірі қалаларды атау; Түркменстанның географиялық жағдайын, табиғат жағдайы мен ресурстарын сипаттау; халқына сипаттама беру
	8.3.5.5 Тәжікстанды саяси картада көрсету; елордасын және ірі қалаларды атау; Тәжікстанның географиялық жағдайын, табиғат жағдайы мен ресурстарын сипаттау; халқына сипаттама беру
	8.3.5.6 Қырғызстанды саяси картада көрсету; елордасын және ірі қалаларды атау; Қырғызстанның географиялық жағдайын, табиғат жағдайы мен ресурстарын сипаттау; халқына сипаттама беру
	8.3.5.7 Грузияны саяси картада көрсету; елордасын және ірі қалаларды атау; Грузияның географиялық жағдайын, табиғат жағдайы мен ресурстарын сипаттау; халқына сипаттама беру
	8.3.5.8 Әзірбайжанды саяси картада көрсету; елордасын және ірі қалаларды атау; Әзірбайжанның географиялық

	жағдайын, табиғат жағдайы мен ресурстарын сипаттау; халқына сипаттама беру
	8.3.5.9 Арменияны саяси картада көрсету; елордасын және ірі қалаларды атау; Арменияның географиялық жағдайын, табиғат жағдайы мен ресурстарын сипаттау; халқына сипаттама беру
	8.3.5.10 Молдованы саяси картада көрсету; елордасын және ірі қалаларды атау; Молдованың географиялық жағдайын, табиғат жағдайы мен ресурстарын сипаттау; халқына сипаттама беру
	8.3.5.11 Украинаны саяси картада көрсету; елордасын және ірі қалаларды атау; Украинаның географиялық жағдайын, табиғат жағдайы мен ресурстарын сипаттау; халқына сипаттама беру
	8.3.5.12 Беларусьті саяси картада көрсету; елордасын және ірі қалаларды атау; Беларусьтің географиялық жағдайын, табиғат жағдайы мен ресурстарын сипаттау; халқына сипаттама беру
	8.3.5.13 Эстонияны саяси картада көрсету; елордасын және ірі қалаларды атау; Эстонияның географиялық жағдайын, табиғат жағдайы мен ресурстарын сипаттау; халқына сипаттама беру
	8.3.5.14 Латвияны саяси картада көрсету; елордасын және ірі қалаларды атау; Латвияның географиялық жағдайын, табиғат жағдайы мен ресурстарын сипаттау; халқына сипаттама беру
	8.3.5.15 Литваны саяси картада көрсету; елордасын және ірі қалаларды атау; Литваның географиялық жағдайын, табиғат жағдайы мен ресурстарын сипаттау; халқына сипаттама беру

4) 4-бөлім «Қазақстанның экономикалық географиясы негіздері»:
4-кесте

9-сынып	
Бөлімше	Оқыту мақсаттары:
4.1 Қазақстан жері туралы алғашқы географиялық мәліметтер	9.4.1.1 әлемдік картада Қазақстан Республикасының географиялық жағдайын көрсету; Қазақстанның мемлекеттік шекараларын саяси картада көрсету; шекаралас мемлекеттерді атау; Қазақстан территориясының көлемін атау
	9.4.1.2 Қазақстанның ірі тауларын, өзендерін, көлдерін физикалық картада көрсету; ірі ойпаттар мен қыраттарды,

	<p>тауларды контурлы картада белгілеу; пайдалы қазбалар өндіру орындарын контурлы картаға түсіру; маңызды өзендер мен көлдерді контурлы картаға таңбалау; Қазақстанның солтүстіктен оңтүстікке қарай табиғи аймақтарын физикалық картада көрсету</p> <p>9.4.1.3 палеолит дәуіріндегі ежелгі қоныстарды атау, мыс және қола металлургиясының дамуын сипаттау; Қазақстанның табиғаты, халықтары мен олардың шаруашылық әрекеттері туралы алғашқы мәліметтерді берген көне ғалымдарды (Геродот, Страбон, Птоломей) атау</p>
4.2 Табиғат және Қазақстанның табиғи ресурстары	9.4.2.1 Қазақстан табиғатының әркелкілігін, бедерінің ерекшеліктерін сипаттау; пайдалы қазбаларды, олардың Қазақстан территориясындағы негізгі орнын атау
	9.4.2.2 климатты, оның қалыптасуының негізгі факторларын сипаттау
	9.4.2.3 Қазақстанның су көздерін, олардың халық шаруашылығында пайдаланылуын атау; суды күтіп ұстау маңызын түсіндіру
	9.4.2.4 Қазақстанның жер ресурстарын сипаттау (топырақ, топырақтың негізгі түрлерін); Қазақстандағы егін шаруашылығының дамуын; топырақтарды қорғау жолдарын айту
	9.4.2.5 Қазақстан өсімдігі мен жануарлар әлемін сипаттау; өсімдіктер мен жануарларды қорғау туралы айту (қорықтарды, кіші қорықтарды); Қазақстанның Қызыл кітабына енген жануарлар мен өсімдіктерді атау
4.3 Қазақстан халқы	9.4.3.1 Қазақстан халқының санын атау; республика территориясы бойынша халықтың орналасуын сипаттау
	9.4.3.2 Қазақстан территориясында тұратын халықтарды атау
	9.4.3.3 Қазақстанның еңбек ресурстарын, олардың саны мен құрамын атау; еңбекке қабілетті халықтың республиканың әр түрлі шаруашылық салаларында жұмыспен қамтылуын сипаттау
4.4 Қазақстан шаруашылығына жалпы шолу	9.4.4.1 жетекші шаруашылық салаларын атау: өнеркәсіп, ауыл шаруашылығы, көлік
	9.4.4.2 Қазақстан шаруашылығындағы өнеркәсіп рөлін түсіндіру; өнеркәсіптің салалық құрамын, өнеркәсіп мекемелерінің түрлерін атау
	9.4.4.3 Қазақстанда ауыл шаруашылығының дамуы туралы айту; ауыл шаруашылығының негізгі салаларын атап шығу, ауыл шаруашылық мекемелерінің түрлерін атау

	9.4.4.4 Қазақстанның көлік түрлерін атап шығу; оның шаруашылықтағы рөлін түсіндіру; көлік кәсіпорындарын атау
4.5 Қазақстанның экономикалық аудандарының географиясы	9.4.5.1 Қазақстан территориясындағы бес экономикалық аудандарды атау және картада көрсету (Орталық, Батыс, Солтүстік, Оңтүстік, Шығыс); Қазақстанның экономикалық аудандарын контурлы картаға түсіру
	9.4.5.2 Қазақстанның Орталық экономикалық ауданының географиялық жағдайын картада көрсету; табиғи жағдайларына сипаттама беру; табиғи ресурстарының географиялық әркелкілігін, судың айрықша жеткіліксіздігін сипаттау
	9.4.5.3 картада қалаларды: Карағандыны, Теміртауды, Жезқазғанды, Балхашты атау және көрсету; контурлы картада ауданның ірі қалаларының атауларын бетіне жазу
	9.4.5.4 Қазақстанның Орталық экономикалық ауданының көмір, металлургия және машина жасау өнеркәсіптерінің дамуы туралы айту
	9.4.5.5 Қазақстанның Батыс экономикалық ауданының географиялық жағдайын картада көрсету; Батыс Қазақстанның табиғи аймақтарына сипаттама беру (дала және шөл)
	9.4.5.6 жер қойнауларының: мұнай және газ орындарының байлығы туралы айту; балық аулау кәсібі туралы айту; Қазақстанның Батыс экономикалық ауданының табиғатын қорғау маңызын түсіндіру
	9.4.5.7 қалалард: Ақтөбе, Атырау, Орал атау және картада көрсету; ауданның ірі қалаларының атауларын контурлы картада бетіне жазу; Қазақстанның Батыс экономикалық ауданында өндірілетін пайдалы қазбаларды контурлы картаға түсіру
	9.4.5.8 Қазақстанның Солтүстік экономикалық ауданының географиялық жағдайын картада көрсету; Солтүстік Қазақстанның табиғи аймақтарына сипаттама беру (орманды дала, дала, шөлейттер)
	9.4.5.9 жер қойнауларының: темір кендері және тас көмір өндіру байлығы туралы айту
	9.4.5.10 қалаларды: Қазақстан елордасы – Астананы, Қостанайды, Петропавлды, Павлодарды, Көкшетауды атау және картада көрсету; астананы және ауданның ірі қалаларын контурлы картада бетіне жазу; Қазақстанның Солтүстік экономикалық ауданында өндірілетін пайдалы қазбаларды контурлы картаға түсіру

		9.4.5.11 ауданның ауыл шаруашылығы: астық өсіру және мал шаруашылығы туралы айту
		9.4.5.12 Қазақтанның Оңтүстік экономикалық ауданының географиялық жағдайын картада көрсету; Оңтүстік Қазақстанның табиғи аймақтарына сипаттама беру (шөлдер мен таулар)
		9.4.5.13 химиялық шикізат өндірісі
		9.4.5.14 қалаларды: Алматыны, Таразды, Шымкентті, Талдықорғанды, Түркістанды атау және картада көрсету; ауданның ірі қалаларын контурлы картада бетіне жазу
		9.4.5.15 суармалы егіншілігі, бағбаншылық, жүзім шаруашылығы туралы айту
		9.4.5.16 Қазақтанның Шығыс экономикалық ауданының географиялық жағдайын картада көрсету; Шығыс Қазақстанның таулы және жазықты жерлерінің табиғи жағдайларының әркелкілігін сипаттау
		9.4.5.17 жер қойнауларының полиметаллдармен байлығы туралы айту
		9.4.5.18 қалаларды: Өскеменді, Семейді, Риддерді атау және картада көрсету; ауданның ірі қалаларын контурлы картада бетіне жазу
		9.4.5.19 өнеркәсіп өндірісінің дамуын сипаттау
		9.4.5.20 ауыл шаруашылығының және көліктің дамуын сипаттау
4.6	Өз	9.4.6.1 өз елді мекенін, облысын және аудан орталығын атау, картада орналасуын көрсету; бедеріне, пайдалы қазбалардың болуына сипаттама беру
		9.4.6.2 өз елді мекенінің атауын контурлы картада белгілеу
		9.4.6.3 ауа райы мәліметінің күнтізбесі негізінде өз облысының климаты туралы айту
		9.4.6.4 өз жерінің, облысының өзендері мен көлдерін ату, олардың шаруашылықтағы қолданысы туралы айту
		9.4.6.5 өз жерінің, облысының өсімдік және жануарлар әлемінің ерекшеліктерін сипаттау; табиғи байлықтарды қорғау қажеттілігін түсіндіру
		9.4.6.6 ауыл шаруашылығын: егіншілік шаруашылығын және мал шаруашылығын дамыту үшін табиғи жағдайлардың ерекшеліктерін сипаттау
		9.4.6.7 өз жерінің, облысының халқына сипаттама беру
		9.4.6.8 өнеркәсіпті және оның жетекші салаларын дамыту ерекшеліктерін, көлік тасымалын дамыту ерекшеліктерін сипаттау

	9.4.6.9 өз облысы мен аудан орталығы, елді мекені (қала, ауыл) туралы айту
--	--

32. Осы Бағдарлама жеңіл ақыл-ой кемістігі бар білім алушыларына арналған 6-9 сыныптары үшін «География» пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасының ұзақ мерзімді жоспары негізінде осы Бағдарламаның қосымшасына сәйкес жүзеге асырылады. Ұзақ мерзімді жоспарда барлық сынып бойынша әр бөлімде қамтылатын оқу мақсаттарының көлемі белгіленген.

33. Бөлімдер мен тақырыптар бойынша сағат сандарын бөлу мұғалімнің еркіне қалдырылады.

Жеңіл ақыл-ой кемістігі бар білім алушыларына арналған
6-9 сыныптары үшін «География»
пәнінен жаңартылған мазмұндағы
үлгілік оқу бағдарламасына қосымша

Жеңіл ақыл-ой кемістігі бар білім алушыларына арналған
сыныптары үшін «География» пәнінен жаңартылған мазмұндағы
үлгілік оқу бағдарламасын жүзеге асыру бойынша ұзақ мерзімді жоспар

6-сынып:
-кесте

Бөлімше	Тақырып, мазмұны	Оқыту мақсаты
1-тоқсан		
1.1 География нені зерттейді	География –Жердің табиғаты, тұрғындары мен олардың шаруашылығы туралы ғылым	6.1.1.1 география Жер табиғатын, халықты және оның шаруашылық әрекетін зерттейтінін білу
	Күн мен табиғаттың қзгеруі мен биіктігін бақылау. Жыл мезгілдерінің белгілері	6.1.1.2 Күнің биіктігінің және ауа-райының өзгерістеріне бақылау жүргізу; ауа-райы компоненттерін: жауын-шашынды, желді, бұлтты білу және атау, жыл мезгілдерінің белгілерін атап шығу
	Өзінің тұрғылықты жері мен оның тұрғындары туралы географиялық мәлімет	6.1.1.3 өзінің жері мен халықтың еңбегі туралы қарапайым географиялық мәліметтердің болуы
1.2 Аймаққа бағдарлану	Көкжиек. Көкжиек сызығы	6.1.2.1 көкжиекке анықтама беру, көкжиек жақтарын атау
	Көкжиек бағыттары	6.1.2.2 Күн, жергілікті белгілер мен табиғи объектілер бойынша көкжиек жақтарын анықтау
	Компас және оны қолдану	6.1.2.3 түсбағдар құрылғысымен бағыт алу, тілінің белгіленуін түсіну
	Бағдарлау. Негізгі бағыттарды Күнге, компасқа және тұрғылықты жердің табиғат белгілері бойынша анықтау	6.1.2.4 түсбағдарды қолдану арқылы жеріне бағдарлану
1.3 План және карта	Заттың суреті мен жоспары	6.1.3.1 суретті және заттың планын ажырату
	Масштаб. Арақашықтығы масштаппен өлшеу және картаға сызу	6.1.3.2 масштабы туралы түсінігінің болуы; ара қашықтықты өлшеу және мұғалім басшылығымен масштаб бойынша оларды планда бейнелеу

	Жоспарды адамның практикалық іс-әрекетінде қолдану.	
	Мектеп жер телімінің жоспары	6.1.3.3 мұғалім басшылығымен сынып планын, мектеп учаскесін құру 6.1.3.4 іскерлік ойындарда, жағдаяттық тапсырмаларды шешу кезінде планды қолдану
	Жоспардағы шартты белгілер	6.1.3.5 жер планының шартты белгілерін түсіну; шартты белгілер бойынша қарапайым белгілерді оқу
	Жоспар және географиялық карта. Картадағы негізгі бағыттар. Картаның масштабы	6.1.3.6 планды және географиялық картаны ажырату 6.1.3.7 план және карта бойынша жер бағыттарын анықтау; мұғалім басшылығымен пландағы және контурлық картадағы бағыттарды белгілеу
	Физикалық картаның шартты түстері	6.1.3.8 шартты түстер мен физикалық картадағы белгілерді түсіну (шекаралар, қалалар, теңіздер, өзендер, арықтар, жазықтар, таулар)
	Физическая карта Казахстана. Значение физической карты в жизни и деятельности людей.	6.1.3.9 географиялық картаның тағайындалуын түсіну; Қазақстанның физикалық картасы туралы түсінігінің болуы
1.4 Жер бетінің формалары	Тұрғылықты жердің рельефі	6.1.4.1 жергілікті жердің бедері, оның негізгі формалары туралы түсінігінің болуы
	Тұрғылықты жердің рельефімен танысу үшін экскурсия жүргізу	6.1.4.2 экскурсия іздері бойынша өзінің жергілікті жерінің ерекшеліктеріне өз бақылауларын айту
2-тоқсан		
1.4 Жер бетінің формалары	Тегіс және адырлы жазықтарды ажырату; теңіз деңгейінің биіктігі бойынша жазықтарды ажырату (ойпат, қырат, үстірт). Физикалық картада жазықтардың орналасуын көрсету	6.1.4.3 тегіс және адырлы жазықтарды ажырату; теңіз деңгейінің биіктігі бойынша жазықтарды ажырату (ойпат, қырат, үстірт) 6.1.4.4 физикалық картада жазықтардың орналасуын көрсету 6.1.4.5 жыралардың пайда болу себептерін, жыралармен күресу жолдарын атау 6.1.4.6 таулар биіктігі бойынша ажыратылатынын түсіну
	Жыралардың пайда болу себептерін, жыралармен күресу жолдары	6.1.4.5 жыралардың пайда болу себептерін, жыралармен күресу жолдарын атау 6.1.4.8 дымқыл құмнан, балшықтан, ермексаздан жазықтың, төбешіктің, таудың, жыраның үлгісін жасау
	Таулар . Биіктігі бойынша ажырату Физикалық картада таулардың	6.1.4.6 таулар биіктігі бойынша ажыратылатынын түсіну 6.1.4.7 физикалық картада таулардың орналасуын көрсету

	орналасуын көрсету	6.1.4.8 дымқыл құмнан, балшықтан, ермексаздан жазықтың, төбешіктің, таудың, жыраның үлгісін жасау
		6.1.4.9 Қазақстанның физикалық картасында жер бетінің формаларын көрсету
		6.1.4.10 жер сілкінісінің және жанартаудың атқылауының себептері мен көріністерін атау
1.5 Жер бетіндегі су	Мұхиттар мен теңіздер. Олардың картадағы орналасуы	6.1.5.1 өмір сүру үшін Жер бетіндегі судың маңызын айту
		6.1.5.2 табиғаттағы су айналымын сипаттау
		6.1.5.7 мұхиттар мен теңіздерді ажырату; табиғи құбылыстар: құйын, дауыл, цунами туралы түсінігінің болуы
	Аралдар мен түбектер	6.1.5.8 аралдар мен түбектердің белгілерін ажырату
	Өзендер. Олардың бөліктері. Картадағы орналасуы.	6.1.5.4 өзен бөліктерін атау, қасиеттері бойынша таудағы және жазықтағы өзендерді ажырату; адамның өзендерді пайдалануы туралы айту
	Таудағы және жазықтағы өзендер. Оларды пайдалану және қорғау	
	Көлдер, су қоймалары, тоғандар; балықтарды, құстарды өсіру	6.1.5.4 өзен бөліктерін атау, қасиеттері бойынша таудағы және жазықтағы өзендерді ажырату; адамның өзендерді пайдалануы туралы айту
	Суқоймалары. Табиғи және қолдан жасалған	6.1.5.5 көлдерді, су қоймаларын, тоғандарды атау және ажырату; балықтарды, құстарды өсіру туралы айту
	Батпақтар, олардың пайда болуы, құрғауы	6.1.5.6 батпақтар, оларды құрғату жолдары туралы түсінігінің болуы
	Бұлақтың пайда болуы	6.1.5.3 бұлақтың пайда болуы, құдықтың, су құбырының тағайындалуы мен қолданылуы туралы, адамның суды үнемдеп пайдалануы туралы айту
Құдық Суқұбыры. Оларды пайдалану	6.1.5.3 бұлақтың пайда болуы, құдықтың, су құбырының тағайындалуы мен қолданылуы туралы, адамның суды үнемдеп пайдалануы туралы айту	
Жергілікті жердің су қоймалары. Оларды қорғау	6.1.5.9 біздің жергілікті жердің су қоймалары туралы айту; суды ластанудан қорғау жолдарын атау	
3-тоқсан		
1.6 Жер шары	Жер формасы	6.1.6.1 Жер, Күн, Ай туралы жалпы түсініктерінің болуы
		6.1.6.2 планета ретінде Жер туралы түсінігінің болуы; Жердің шар тәріздес екеніне дәлелінің болуы
		6.1.6.4 Жердің алғашқы ғарышкерінің және

	Қазақстанның алғашқы ғарышкерлерінің есімдерін атау (Ю.Гагарин, Т.Әубәкіров, Т.Мұсабаев)
Глобус – жер шарының үлгісі ; глобуста экваторды, полюстарды белгілеу.	6.1.6.3 жер шарының үлгісін ермексаз немесе саздан жасау, онда экватор мен полюстарды белгілеу
	6.1.6.5 глобус – жер шарының үлгісі екенін түсіну; глобуста экваторды, полюстарды көрсете білуі; глобуста құрлық пен суды бейнелеу ерекшеліктерін түсіну
	6.1.6.7 глобуста және жартышар картасында мұхиттарды көрсету
Жартышардағы физикалық картасы	6.1.6.6 жартышардағы физикалық карта туралы түсінігінің болуы; физикалық картада Жер суы мен құрлықты бөліп көрсету
Жердегусу мен құрлықтардың орналасуы	6.1.6.7 глобуста және жартышар картасында мұхиттарды көрсету
	6.1.6.8 глобуста және жартышар картасында материктерді көрсету (Еуразия, Африка, Солтүстік Америка, Оңтүстік Америка, Австралия, Антарктида)
Глобуста және жартышар картасында мұхиттар	6.1.6.7 глобуста және жартышар картасында мұхиттарды көрсету
Глобуста және жартышар картасында материктер	6.1.6.8 глобуста және жартышар картасында материктерді көрсету (Еуразия, Африка, Солтүстік Америка, Оңтүстік Америка, Австралия, Антарктида)
Материктер. Еуразия, Африка, Солтүстік Америка, Оңтүстік Америка, Австралия, Антарктида	6.1.6.9 контурлы картада материктер мен мұхиттарды белгілеу
Алғашқы жер шарын айналу саяхаты	6.1.6.10 алғашқы жер шарын айналу саяхатын атау
Жер бетін Күнмен жарықтандыру және қыздыру (тік, көлбеу және жылжымалы күн сәулелерін)	6.1.6.11 Жерде өмір сүру үшін Күннің маңызын түсіндіру; жер бетін Күнмен жарықтандыру және қыздыру (тік, көлбеу және жылжымалы күн сәулелерін) ерекшелігін түсіну
Ауа райы. Климат. Климаттың негізгі типтері	6.1.6.12 ауа райынан климатты ажырату; климаттың негізгі типтерін сипаттау
Жарықтылық белдеулері: ыстық, қоңыржай, салқын	6.1.6.13 жарықтылық белдеулерді атау: ыстық, қоңыржай, салқын
	6.1.6.14 жарықтылық белдеу бейнесін глобуста және жартышар картасында тану
Тропикалық, белдеу	6.1.6.15 тропикалық, қоңыржай және полярлық белдеулердің табиғатын сипаттау

	Қоңыржай және полярлық белдеу	6.1.6.15 тропикалық, қоңыржай және полярлық белдеулердің табиғатын сипаттау
1.7 Қазақстанның физикалық картасы	Қазақстан меніңОтаным	6.1.7.1 өмір сүретін елін, өз Отанының астанасын атау
	Қазақстанның глобустағы, картадағы орналасуы	6.1.7.2 Қазақстанның орналасуын глобуста, жартышар картасында, физикалық картада көрсету
	Теңіз және құрлық шекаралары	6.1.7.3 Қазақстанның физикалық картасында теңіз және құрлық шекараларын көрсету
	Картамен практикалық жұмыс	6.1.7.4 контурлық картада Қазақстанның шекарасын белгілеу
	Каспий теңізі	6.1.7.5 Қазақстанның физикалық картасында Каспий теңізін, Арал теңізін көрсету және атау
	Арал теңізі	6.1.7.5 Қазақстанның физикалық картасында Каспий теңізін, Арал теңізін көрсету және атау
4-тоқсан		
1.7 Қазақстанның физикалық картасы	Қазақстанның жер бетіне жалпы сипаты	6.1.7.7 Қазақстанның жер бетіне жалпы сипаттама беру (жазықтар, қыраттар, таулар)
	Қазақстандағы ірі кең орындары	6.1.7.6 Қазақстандағы ірі кең орындарын картадан көрсету
	Шығыс-Еуропа жазығы	6.1.7.8 Қазақстанның физикалық картасында Шығыс-Еуропа жазығын көрсету және атау
	Батыс-Сібір жазығы	6.1.7.8 Қазақстанның физикалық картасында Батыс-Сібір жазығын көрсету және атау
	Тұран жазығы	6.1.7.8 Қазақстанның физикалық картасында Тұран жазығын көрсету және атау
	Қазақстан жер бетінің сипаты	6.1.7.7 Қазақстанның жер бетіне жалпы сипаттама беру (жазықтар, қыраттар, таулар)
	Орал таулары	6.1.7.10 Қазақстанның контурлы картасына зерделенген объектілердің атауларын түсіру
	Алтай таулары	6.1.7.8 Қазақстанның физикалық картасында Орал тауларын, Алтай тауларын, Жоңғар Алатауын, Солтүстік Тянь-Шаньді көрсету және атау
	Жоңғар Алатау таулары	6.1.7.8 Қазақстанның физикалық картасында Орал тауларын, Алтай тауларын, Жоңғар Алатауын, Солтүстік Тянь-Шаньді көрсету және атау
	Солтүстік Тянь-Шань таулары	6.1.7.8 Қазақстанның физикалық картасында Орал тауларын, Алтай тауларын, Жоңғар Алатауын, Солтүстік Тянь-Шаньді көрсету және атау
	Қазақстанның өзендері мен көлдері	6.1.7.9 Қазақстанның физикалық картасында Қазақстанның өзендері мен көлдерін көрсету және атау (Балхаш көлі, Алакөл көлі, Ертіс өзені, Орал өзені, Сырдария өзені, Іле өзені)
	Балхаш көлі	6.1.7.9 Қазақстанның физикалық картасында Балхаш көлін көрсету
	Ертіс өзені, Орал	6.1.7.9 Қазақстанның физикалық картасында

	өзені	Қазақстанның өзендері мен көлдерін көрсету және атау (Ертіс өзені, Орал өзені)
	Сырдария өзені, Іле өзені	6.1.7.9 Қазақстанның физикалық картасында Қазақстанның өзендері мен көлдерін көрсету және атау (Сырдария өзені, Іле өзені)
	Қазақтанның табиғи объектілерін қорғау	6.1.7.11 Қазақтанның табиғи объектілерін қорғау қажеттілігін түсіндіру; табиғатты қорғауда мемлекет пен қоғамның рөлін түсіндіру

2) 7-сынып:
2-кесте

Бөлімше	Тақырып,мазмұны	Оқыту мақсаттары
1-тоқсан		
Қазақстанның және тәуелсіз мемлекет достастығына кіретін елдердің физикалық географиясы		
2.1 Физикалық картадағы ТМД шекаралары	Тәуелсіз Мемкеттер Достығының құрылуы	7.2.1.2 Тәуелсіз Мемкеттер Достығының құрылу күнін атау (ТМД); физикалық картада ТМД-ның географиялық жағдайын, ТМД-ның құрлық және теңіз шекараларын көрсету; ТМД бедерінің ерекшеліктерін сипаттау
	ТМД-ның құрлық және теңіз шекаралары	7.2.1.2 Тәуелсіз Мемкеттер Достығының құрылу күнін атау (ТМД); физикалық картада ТМД-ның географиялық жағдайын, ТМД-ның құрлық және теңіз шекараларын көрсету; ТМД бедерінің ерекшеліктерін сипаттау
	ТМД рельефінің ерекшелігі	7.2.1.2 Тәуелсіз Мемкеттер Достығының құрылу күнін атау (ТМД); физикалық картада ТМД-ның географиялық жағдайын, ТМД-ның құрлық және теңіз шекараларын көрсету; ТМД бедерінің ерекшеліктерін сипаттау
	ТМД-ның ірі туаларын, жазықтарын, ірі өзендері мен көлдері	7.2.1.3 физикалық картада ТМД-ның ірі туаларын, жазықтарын, ірі өзендері мен көлдерін көрсету
	ТМД-ның ірі туаларын, жазықтарын, ірі өзендері мен көлдері	7.2.1.3 физикалық картада ТМД-ның ірі туаларын, жазықтарын, ірі өзендері мен көлдерін көрсету
	ТМД-ның табиғи жағдайларының әркелкілігі	7.2.1.4 ТМД-ның табиғи жағдайларының әркелкілігі туралы жалпы түсінігінің болуы; ТМД елдерінің территориясындағы табиғи аймақтарды атау, олардың картада орналасуын көрсету;
	ТМД елдерінің территориясындағы табиғи аймақтар, олардың картада орналасуы	7.2.1.4 ТМД-ның табиғи жағдайларының әркелкілігі туралы жалпы түсінігінің болуы; ТМД елдерінің территориясындағы табиғи аймақтарды атау, олардың картада орналасуын көрсету;
2.2 Арктикалық	Теңіз бен аралдар	7.2.2.1 арктикалық аймақ шекараларын картада

ШӘЛ аймағы		көрсету
		7.2.2.2 контурлы картада арктикалық аймақ шекараларын белгілеу және бояу
	Климат. Табиғи құбылыстарға ықпалы	7.2.2.3 арктикалық аймақтың климатын сипаттау, оның табиғи жағдайларға әсерін түсіндіру
	Арктикалық аймақтың өсімдік және жануарлар әлемі	7.2.2.4 арктикалық аймақтың өсімдік және жануарлар әлемін сипаттау; табиғатты қорғау тәсілдерін атау
	Арктикалық аймақтың халқы, оның негізгі тіршілігі	7.2.2.5 арктикалық аймақтың халқына, оның негізгі тіршілігіне мінездеме беру 7.2.2.6 Солтүстік Мұзды мұхит теңіздерін атау, навигация ерекшеліктерін сипаттау; контурлы картаға солтүстік теңіз жолын түсіру
2.3 Тундра аймағы	Тундра аймақтарының шекаралары. Тундра аймағының аралдары мен түбектері	7.2.3.1 тундра аймақтарының шекараларын картада көрсету; контурлы картада тундра шекараларын белгілеу және бояу; тундра аймағының аралдары мен түбектерін атау, ірі қалаларды және кемежайларды атау, оларды картада көрсету
	Бедерлер. Пайдалы қазбалар.	7.2.3.2 бедерді сипаттау және пайдалы қазбаларды 7.2.3.3 тундраның климатына, су қоймасына сипаттама беру атау
	Тундраның өсімдік және жануарлар әлемі	7.2.3.4 тундраның өсімдік және жануарлар әлемін сипаттау
	Тундраның жануарлары	7.2.3.4 тундраның өсімдік және жануарлар әлемін сипаттау
	Халқы және тіршілігі	7.2.3.5 халыққа және оның негізгі тіршілігіне сипаттама беру
	Тундраның қалалары. Тундраны қорғау	7.2.3.6 солтүстіктің экологиялық проблемаларын; тундра табиғатын қорғау жолдарын түсіндіру
	2-тоқсан	
2.4 Орман аймағы	Картадағы орналасуы. Белгілеуі.	7.2.4.1 орман аймағын картада көрсету; орман аймағының шекараларын картада көрсету; контурлы картада орман аймағының шекараларын белгілеу және бояу; орман аймағының ірі қалаларын контурлы картаға түсіру 7.2.4.2 бедерді сипаттау және пайдалы қазбаларды атау
	Орман аймағының климаты	7.2.4.3 орман аймағының климатына сипаттама беру, өзендерді, көлдерді, арықтарды атау
	Орман аймағының өсімдік әлемі	7.2.4.4 өсімдік әлемінің өсімдіктер гербарийлеріне сүйеніш арқылы орман аймағының өсімдік әлемін сипаттау; қылқанды (тайга) ормандарды, аралас және жапырақты ормандарды ажырату; өсімдік әлемінің

		кестелерін толтыру
	Орман аймағының жануарлар әлемі	7.2.4.5 орман аймағының жануарлар әлемін сипаттау; терісі бағалы аңдарға сипаттама беру; орман жануарларының бірі туралы әңгіме құрастыру
	Орман аймағының халқы және оның негізгі тіршілігі.	7.2.4.6 орман аймағының халқын және оның негізгі тіршілігін: өнеркәсіп, ауыл шаруашылығын сипаттау
	Орман кәсібі	7.2.4.7 орман кәсібін сипаттау
	Ормандағы тәртіп ережелері	7.2.4.8 ормандағы тәртіп ережелерін атау; орманды қорғау қажеттілігін негіздеу
2.5 Дала аймағы	Картада дала аймағы шекараларын белгілеу	7.2.5.1 дала аймағы шекараларын картада көрсету; контурлы картада дала аймағы шекараларын белгілеу және бояу; ірі қалаларды контурлы картаға түсіру
		7.2.5.2 бедерлер мен пайдалы қазбалардың ерекшеліктерін сипаттау
	Өзен климаты	7.2.5.3 климатқа сипаттама беру; өзендерді атау және сумен жабдықтау проблемаларын түсіндіру
	Дала аймағының өсімдіктер ерекшелігі	7.2.5.4 дала өсімдіктерінің гербарийлеріне сүйене отырып, дала өсімдіктері әлемінің ерекшеліктерін сипаттау
3-тоқсан		
2.5 Дала аймағы	Дала аймағының жануарлары	7.2.5.5 иллюстрацияға сүйене отырып, дала жануарлары әлемінің ерекшеліктерін сипаттау
	Дала аймағының халқы, негізгі кәсібі	7.2.5.6 дала аймағының халқын және оның тіршілігін: өнеркәсіп, ауыл шаруашылығын сипаттау
	Дала аймағын қорғау	7.2.5.7 дала аймағының табиғатын қорғау қажеттілігін негіздеу
2.6 Шөл және шөлейтті аймақ	Положение на карте. Поверхность	7.2.6.1 шөл және шөлейтті аймақтардың шекараларын картада көрсету; шөл және шөлейтті аймақтардың шекараларын контурлы картада белгілеу және бояу; ірі қалаларды контурлы картаға түсіру
	Пайдалы қазбалар	7.2.6.2 бедерлер мен пайдалы қазбалардың ерекшеліктерін сипаттау
	Климат. Өзендер. Суғару мәселесі	7.2.6.3 климатқа сипаттама беру; өзендерді атау және сумен жабдықтау проблемаларын түсіндіру
	Шөл дала өсімдіктері	7.2.6.4 өсімдік гербарийлеріне сүйене отырып, шөлдің өсімдік әлемінің ерекшеліктерін сипаттау
	Шөлдала жануарлары	7.2.6.5 иллюстрацияға сүйене отырып, шөл жануарлары әлемінің ерекшеліктерін сипаттау
	Халқы, тіршілігі	7.2.6.6 шөлді аймақтың халқын және оның тіршілігін сипаттау
2.7	Картада орналасуы	7.2.7.1 субтропиктер аймағының шекараларын

Субтропиктер аймағы		картада көрсету; субтропиктер аймағының шекараларын контурлы картада белгілеу және бояу
		7.2.7.2 ірі қалаларды контурлы картаға түсіру
	Бедерлер мен климат ерекшеліктері	7.2.7.3 бедерлер мен климат ерекшеліктерін сипаттау
	Субтропиктердің жануарлар әлемінің ерекшеліктері	7.2.7.4 өсімдік әлемінің ерекшеліктерін сипаттау
		7.2.7.5 субтропиктердің жануарлар әлемінің ерекшеліктерін сипаттау
	Халқына және оның негізгі тіршілігі	7.2.7.6 халқына және оның негізгі тіршілігіне сипаттама беру
	Курортты қалалары	7.2.7.8 картадан субтропикалық қалаларды көрсету және атау
Табиғатын қорғау	7.2.7.7 субтропиктердің табиғатын қорғау жолдарын, маңызын айту	
2.8 Таулы аймақтар	Картада орналасуы. Климаты.	7.2.8.1 таулы аймақтардың орналасуын картада көрсету
		7.2.8.2 таулы аймақтардың шекараларын контурлы картада белгілеу
		7.2.8.3 бедерлерге сипаттама беру және таулы аймақтардың пайдалы қазбаларын атау
		7.2.8.4 климат ерекшеліктерін сипаттау
	Биіктік белдеулігін сипаттау	7.2.8.5 биіктік белдеулігін сипаттау
	Таулы аймақтардың өсімдік және жануарлар әлемі	7.2.8.6 таулы аймақтардың өсімдік және жануарлар әлемінің ерекшеліктерін сипаттау
	Халқына және оның негізгі тіршілігі	7.2.8.7 таулы аймақ халқына және оның негізгі тіршілігіне сипаттама беру
	Қалалар. Қорықтар	7.2.8.8 таулы аймақтың табиғатын қорғау маңыздылығын, қорықтардың міндеттерін негіздеу
		7.2.8.9 таулы аймақтарының ірі қалаларын атау
	4-тоқсан	
2.9 Қазақстан табиғаты	Қазақстан менің Отаным	7.2.9.1 Қазақстанның географиялық жағдайын физикалық картада көрсету
		7.2.9.10 республика халқына сипаттама беру; Қазақстан территориясында өмір сүретін ұлттар мен халықтарды атау; халықтардың кейбір дәстүрлері мен әдет-ғұрыптарын атау
		7.2.9.11 Қазақстанның астанасын, ірі қалаларын, елдің ғылыми, мәдени және өнеркәсіп орталықтарын атау
	Қазақстанның картасы	7.2.9.2 Қазақстанның шекараларын контурлы картада белгілеу
Рельефтің негізгі формасы. Шаруашылығы	7.2.9.3 Қазақстан бедерінің ерекшеліктерін сипаттау; табиғатқа, шаруашылық әрекетке және адам өміріне бедердің әсерін түсіндіру	

		7.2.9.4 негізгі пайдалы кен орындарын картада атау және көрсету
	Климат ерекшелігі . Территориялық аймақтардағы климат ерекшеліктері	7.2.9.5 Қазақстанның климаттық жағдайларын, оның территориялық ерекшелігін; жергілікті жағдайларды қалыптастыруға және адам денсаулығына әсерін сипаттау
	Қазақстанның ішкі суларының ерекшеліктері	7.2.9.6 Қазақстанның ішкі суларының ерекшеліктерін сипаттау; Қазақстан территориясы бойынша өзендердің бөлінуін сипаттау, шаруашылықта өзендер мен көлдерді пайдалану туралы, су көздерін қорғау туралы айту
	Қазақстанның сирек және азайып бара жатқан өсімдіктері. Табиғатты қорғау	7.2.9.7 Қазақстанның өсімдік әлемінің ерекшеліктерін сипаттау; адам өміріндегі өсімдіктердің маңызын түсіндіру; Қазақстанның сирек және азайып бара жатқан өсімдіктер түрлерін атау; өсімдіктерді қорғау маңызын түсіндіру
	Қазақстанның жануарлар әлемі. Табиғатты қорғау	7.2.9.8 Қазақстанның жануарлар әлемінің ерекшеліктерін сипаттау; табиғатта және адам өмірінде жануарлардың маңызын түсіндіру; жануарлар әлемін қорғау маңызын түсіндіру
	Қазақстанның табиғи аймақтары	7.2.9.9 Қазақстанның табиғи аймақтарын: орманды дала, далалы, шөлді, таулы аймақтарын картада көрсету

3) 8-сынып:
3-кесте

Бөлімшелер	Тақырып мазмұны	Оқыту мақсаттары
1-тоқсан		
Материктер мен мұхиттар географиясы		
3.1 Мұхиттар	Материктер мен мұхиттардың географиясы. Глобустағы және картадағы бейнеленуі	8.3.1.1 география материктер мен мұхиттарды зерттейтіні туралы жалпы түсінігінің болуы; глобуста және жартышар физикалық картасында материктер мен мұхиттарды көрсету
	Атлант мұхитын және контурлы картада белгілеу. Ұқсастығы	8.3.1.2 глобуста және жартышар физикалық картасында Атлант мұхитын көрсету және атау; контурлы картада Атлант мұхитын белгілеу және таңбалау; оның шаруашылық маңызын түсіндіру, кеме қатынасы туралы айту
	Солтүстік Мұзды мұхит және контурлы картада белгілеу. Ұқсастығы	8.3.1.3 глобуста және жартышар физикалық картасында Солтүстік Мұзды мұхитты көрсету және атау; Солтүстік Мұзды мұхитты контурлы картада белгілеу және таңбалау; оның шаруашылық маңызын түсіндіру, кеме қатынасы туралы айту
	Тынық мұхитты контурлы картада	8.3.1.4 глобуста және жартышар физикалық картасында Тынық мұхитын белгілеу және атау;

	белгілеу. Ұқсастығы	Тынық мұхитты контурлы картада белгілеу және таңбалау, оның шаруашылық маңызын түсіндіру, кеме қатынасы туралы айту
	Үнді мұхитты белгілеу. Ұқсастығы	8.3.1.5 глобуста және жартышар физикалық картасында Үнді мұхитты белгілеу және атау; Үнді мұхитты контурлы картада белгілеу және таңбалау, оның шаруашылық маңызын түсіндіру, кеме қатынасы туралы айту
3.2 Материктер	Африканың географиялық жағдайы.	8.3.2.1 жартышар физикалық картасында Африканың географиялық жағдайын және жағалау көрінісін көрсету
		8.3.2.2 Мадагаскарды, Сомали түбегін физикалық картада көрсету, атау, контурлы картада белгілеу
		8.3.2.3 Жерорта теңізін, Қызыл теңізді физикалық картада көрсету, атау, контурлы картада белгілеу
	Африка бедері және климатының әр түрлілігі	8.3.2.4 Африка бедерін және климатының әр түрлілігін сипаттау; контурлы картада Атлас тауларын, Эфиоп таулы қыратын белгілеу
		8.3.2.5 өзендерді (Ніл, Нигер, Конго), Африка көлдерін (Виктория, Чад), Суэц каналын физикалық картада көрсету, атау, контурлы картада белгілеу
	Африканың тропикалық ормандарының өсімдіктері және жануарлары	8.3.2.6 Африканың тропикалық ормандарының өсімдік және жануарлар әлемінің ерешеліктерін сипаттау
	Африкалық шөлдердің өсімдік және жануарлар әлемі.	8.3.2.7 африкалық саванналардың өсімдік және жануарлар әлемінің ерекшеліктерін сипаттау
		8.3.2.8 африкалық шөлдердің өсімдік және жануарлар әлемінің ерекшеліктерін сипаттау; Сахара шөлін физикалық картада көрсету
	Африка мемлекеттерін, оның астаналары	8.3.2.9 Африка мемлекеттерін, оның астанасын атау (Египет, Эфиопия, Танзания, Оңтүстік Африка Республикасы, Судан – мұғалімнің таңдауы бойынша), зерделенген мемлекеттерді әлемнің саяси картасында көрсету
	Африка халқы	8.3.2.10 Африка халқына сипаттама беру, Африка ұлттарының өмірі мен тұрмысын сипаттау
Австралия. Географиялық жағдайын және жағалау көрінісі.	8.3.2.11 Австралияның географиялық жағдайын және жағалау көрінісін жартышар физикалық картасында көрсету	
	8.3.2.12 Жаңа Гвинея аралын физикалық картада көрсету, атау, контурлы картада белгілеу	
Рельефі, климаты, өзендері	8.3.2.13 Австралия бедерін және климатының әр түрлілігін сипаттау	

	Н.Н.Миклухо-Макладың саяхаты	8.3.2.14 Австралияға Н.Н.Миклухо-Маклаяның саяхаты туралы әңгімелеу 8.3.2.15 өзендер (Муррей) мен көлдерді физикалық картада көрсету, атау, контурлы картада белгілеу
	Австралияның табиғаты және ерекшелігі	8.3.2.16 Австралияның өсімдік және жануарлар әлемінің ерекшеліктерін сипаттау
	Австрали халқы. Ненберра	8.3.2.17 халыққа (тұрғылықты және келгін) сипаттама беру, Австралия астанасын (Канберра) атау
2-тоқсан		
3.2 Материктер	Антарктида. Антарктиданың географиялық жағдайы.	8.3.2.18 жартышар физикалық картасында Антарктиданың географиялық жағдайын және жағалау көрінісін көрсету; Оңтүстік полюсті физикалық картада көрсету
	Антарктиданың заманауи зерттеулері	8.3.2.19 Антарктиданың орыс теңіз саяхатшыларымен ашылуы туралы айту; Антарктиданың заманауи зерттеулері туралы айту
	Антарктиданың бедері мен климат	8.3.2.20 Антарктиданың бедері мен климатын сипаттау
		8.3.2.21 Антарктиданың өсімдік және жануарлар әлемінің ерекшеліктерін сипаттау; табиғатты қорғау қажеттілігін түсіндіру
	Солтүстік Американың географиялық жағдайы	8.3.2.22 жартышар физикалық картасында Солтүстік Американың географиялық жағдайын және жағалау көрінісін көрсету; Американың Колумбпен ашылуы туралы айту
	Рельефі, климаты	8.3.2.23 Солтүстік Американың табиғи жағдайларын, бедерін және климатын сипаттау
		8.3.2.24 аралдар мен түбектерді (Гренландия, Куба, Аляска, Флорида, Калифорния), өзендер мен сарқырамаларды (Миссисипи, Миссури, Ниагара), көлдерді (Ұлы көлдер), теңіздерді (Кариб), тауларды (Кордильера) физикалық картада көрсету, атау, контурлы картада белгілеу
	Солтүстік Американың өсімдік және жануарлар әлемінің ерекшеліктерін Табиғатты қорғау	8.3.2.25 Солтүстік Американың өсімдік және жануарлар әлемінің ерекшеліктерін сипаттау
Солтүстік Американың мемлекеттері мен астанасы.	8.3.2.26 Солтүстік Американың халқына сипаттама беру; Солтүстік Американың мемлекеттері мен астанасын атау (Америка құрама штаттары. Канада. Мексика. Куба – мұғалім таңдауы бойынша); зерделенген мемлекеттерді саяси картада көрсету	

	Оңтүстік Американың географиялық жағдайы.	8.3.2.27 жартышар физикалық картасында Оңтүстік Американың географиялық жағдайын және жағалау көрінісін көрсету
	Рельефі, климаты	8.3.2.28 Оңтүстік Американың табиғи жағдайларын, бедерін, климатын сипаттау
	Табиғат ерекшеліктері	8.3.2.29 Отты Жер аралын, Панама каналын, Магеллан бұғазын, Амазонка өзенін, Амазонка жазығын, Анд тауын физикалық картада көрсету, атау, контурлы картада белгілеу
	Оңтүстік Америка халқы	8.3.2.30 Оңтүстік Америка халқына сипаттама беру; Оңтүстік Американың мемлекеттерін және астанасын атау (Бразилия, Аргентина, Перу, Чили – мұғалім таңдауы бойынша); зерделенген мемлекеттерді саяси картада көрсету
3-тоқсан		
3.2 Материктер	Евразия. Еуразияның географиялық жағдайы.	8.3.2.31 жер шарының ұлы материгі – Еуразияның географиялық жағдайын және жағалау көрінісін физикалық картада көрсету; дүние бөліктерін атау: Еуропа және Азия, контурлы картада олардың арасынан шартты шекараларды сызу
	Еуразияның жағалау көрінісі: Тынық және Үнді мұхиттары	8.3.2.32 Еуразияның географиялық жағдайын және жағалау көрінісін: Солтүстік Мұзды және Атлант мұхиттарының теңіздерін физикалық картада көрсету, атау, контурлы картада белгілеу
		8.3.2.33 Еуразияның жағалау көрінісін: Тынық және Үнді мұхиттарының теңіздерін физикалық картада көрсету, атау, контурлы картада белгілеу
	Рельефі, климаты, табиғатының әртүрлігі	8.3.2.34 Еуразияның табиғи жағдайларын, бедерін, климатын және пайдалы қазбаларын сипаттау
	Евразия теңіздері көлдері, өзендері	8.3.2.35 теңіздерді (Солтүстік, Оңтүстік-Қытай, Шығыс-Қытай, Сары, Каспий, Арал), шығанақтарды (Фин, Бенгал, Парсы), аралдарды (Ұлыбритания, Исландия, Жапон Сицилиясы, Индонезия, Шри Ланка); түбектерді (Скандинавия, Апеннин, Балқан, Үндістан, Үндіқытай, Аравия, Кіші Азия), тауларды (Альпі, Пиреней, Апеннин, Гималай, Скандинавия), өзендерді (Висла, Дунай, Эльба, Хуанхэ, Янцзы, Инд-Ганг, Сырдария, Әмудария), көлдерді (Байкал, Балхаш) физикалық картада көрсету, атау, контурлы картада белгілеу
	Еуразияның өсімдік және жануарлар әлемі	8.3.2.36 Еуразияның өсімдік және жануарлар әлемін сипаттау

	Еуропа мемлекеттері.	8.3.2.37 Еуразия халқына сипаттама беру; Еуразия ұлттарын атау, олардың мәдениеті мен тұрмысын сипаттау
		8.3.3.1 Еуропа мемлекеттерін: Ұлыбритания, Франция, Германия, Испания, Италия, Сербия, Хорватия, Албания, Греция, Польша, Чехия, Словакия, Венгрия, Румыния, Болгария, Норвегия, Швеция, Финляндия саяси картада көрсету; еуропалық мемлекеттердің астаналарын атау
		8.3.3.2 зерделенген мемлекет арқылы шекаралас елдерді көрсету
		8.3.3.3 зерделенген мемлекет туралы қысқаша әңгіме құрастыру
	Азия мемлекеттері	8.3.4.1 Азия мемлекеттерін: Түркия, Иран, Ирак, Ауғанстан, Моңғолия, Қытай, Үндістан, Оңтүстік және Солтүстік Корея, Вьетнам, Лаос, Жапония саяси картада көрсету, азияттық мемлекеттердің астаналарын атау
		8.3.4.2 зерделенген мемлекет арқылы шекаралас елдерді көрсету
		8.3.4.3 зерделенген мемлекет туралы қысқаша әңгіме құрастыру
3.5 Қазақстан және жақын шетелдер	Қазақстанның географиялық жағдайы	8.3.5.1 Қазақстан Республикасын саяси картада көрсету; елордасын және ірі қалаларды атау; Қазақстанның географиялық жағдайын, табиғат жағдайы мен ресурстарын сипаттау; халқына сипаттама беру
	Рельефі. Климаты Өзендері мен көлдері	8.3.5.1 Қазақстанның географиялық орналасуын, табиғи жағдайы мен ресурстарын сипаттау;
	Жануарлар мен өсімдіктер әлемі	8.3.5.1 Қазақстанның өсімдіктер және жануарлар әлемінің түрлі екенін сипаттау;
	Ресейдің географиялық жағдайы, табиғаты	8.3.5.2 Ресейді саяси картада көрсету; называть столицу елордасын және ірі қалаларды атау; Ресейдің географиялық жағдайын, табиғат жағдайы мен ресурстарын сипаттау; халқына сипаттама беру
4-тоқсан		
3.5 Қазақстан және жақын шетелдер	Азия мемлекеттері. Халқы, тіршілігі.	8.3.5.3 Өзбекстанды саяси картада көрсету; елордасын және ірі қалаларды атау; Өзбекстанның географиялық жағдайын, табиғат жағдайы мен ресурстарын сипаттау; халқына сипаттама беру
		8.3.5.4 Түркменстанды саяси картада көрсету; елордасын және ірі қалаларды атау; Түркменстанның географиялық жағдайын, табиғат жағдайы мен ресурстарын сипаттау;

		халқына сипаттама беру
		8.3.5.5 Тажікстанды саяси картада көрсету; елордасын және ірі қалаларды атау; Тажікстанның географиялық жағдайын, табиғат жағдайы мен ресурстарын сипаттау; халқына сипаттама беру
		8.3.5.6 Қырғызстанды саяси картада көрсету; елордасын және ірі қалаларды атау; Қырғызстанның географиялық жағдайын, табиғат жағдайы мен ресурстарын сипаттау; халқына сипаттама беру
		8.3.5.7 Грузияны саяси картада көрсету; елордасын және ірі қалаларды атау; Грузияның географиялық жағдайын, табиғат жағдайы мен ресурстарын сипаттау; халқына сипаттама беру
	Кавказ елі.Халқы. Қалалары	8.3.5.8 Әзірбайжанды саяси картада көрсету; елордасын және ірі қалаларды атау; Әзірбайжанның географиялық жағдайын, табиғат жағдайы мен ресурстарын сипаттау; халқына сипаттама беру 8.3.5.9 Арменияны саяси картада көрсету; елордасын және ірі қалаларды атау; Арменияның географиялық жағдайын, табиғат жағдайы мен ресурстарын сипаттау; халқына сипаттама беру
	Географиялық жағдайын, табиғат жағдайы мен ресурстары	8.3.5.10 Молдованы саяси картада көрсету; елордасын және ірі қалаларды атау; Молдованың географиялық жағдайын, табиғат жағдайы мен ресурстарын сипаттау; халқына сипаттама беру 8.3.5.11 Украинаны саяси картада көрсету; елордасын және ірі қалаларды атау; Украинаның географиялық жағдайын, табиғат жағдайы мен ресурстарын сипаттау; халқына сипаттама беру 8.3.5.12 Беларусті саяси картада көрсету; елордасын және ірі қалаларды атау; Беларустің географиялық жағдайын, табиғат жағдайы мен ресурстарын сипаттау; халқына сипаттама беру
	Балтика елдері. Географиялық жағдайын, табиғат жағдайы мен ресурстары	8.3.5.13 Эстонияны саяси картада көрсету; елордасын және ірі қалаларды атау; Эстонияның географиялық жағдайын, табиғат жағдайы мен ресурстарын сипаттау; халқына сипаттама беру 8.3.5.14 Латвияны саяси картада көрсету; елордасын және ірі қалаларды атау; Латвияның географиялық жағдайын, табиғат жағдайы мен

	ресурстарын сипаттау; халқына сипаттама беру
	8.3.5.15 Литваны саяси картада көрсету; елордасын және ірі қалаларды атау; Литваның географиялық жағдайын, табиғат жағдайы мен ресурстарын сипаттау; халқына сипаттама беру

4) 9-сынып:
4-кесте

Бөлімше	Тақырып, мазмұны	Оқыту мақсаттары
1-тоқсан		
4.1 Қазақстан жері туралы алғашқы географиялық мәліметтер	Қазақстан Республикасының географиялық жағдайы	9.4.1.1 әлемдік картада Қазақстан Республикасының географиялық жағдайын көрсету; Қазақстанның мемлекеттік шекараларын саяси картада көрсету; шекаралас мемлекеттерді атау; Қазақстан территориясының көлемін атау
	Рельефі, табиғи аймақтары	9.4.1.2 Қазақстанның ірі тауларын, өзендерін, көлдерін физикалық картада көрсету; ірі ойпаттар мен қыраттарды, тауларды контурлы картада белгілеу; пайдалы қазбалар өндіру орындарын контурлы картаға түсіру; маңызды өзендер мен көлдерді контурлы картаға таңбалау; Қазақстанның солтүстіктен оңтүстікке қарай табиғи аймақтарын физикалық картада көрсету
	Қазақстан туралы алғашқы мәліметтер	9.4.1.3 палеолит дәуіріндегі ежелгі қоныстарды атау, мыс және қола металлургиясының дамуын сипаттау; Қазақстанның табиғаты, халықтары мен олардың шаруашылық әрекеттері туралы алғашқы мәліметтерді берген көне ғалымдарды (Геродот, Страбон, Птоломей) атау
4.2 Табиғат және Қазақстанның табиғи ресурстары	Қазақстан табиғатының әркелкілігі. Пайдалы қазбалар	9.4.2.1 Қазақстан табиғатының әркелкілігін, бедерінің ерекшеліктерін сипаттау; пайдалы қазбаларды, олардың Қазақстан территориясындағы негізгі орнын атау
	Климаы. Оның тіршілік етуге ықпалы	9.4.2.2 климатты, оның қалыптасуының негізгі факторларын сипаттау
		9.4.2.4 Қазақстанның жер ресурстарын сипаттау (топырақ, топырақтың негізгі түрлерін); Қазақстандағы егін шаруашылығының дамуын; топырақтарды қорғау жолдарын айту
	Қазақстанның су көздері	9.4.2.3 Қазақстанның су көздерін, олардың халық шаруашылығында пайдаланылуын атау; суды күтіп ұстау маңызын түсіндіру
	Қазақстан өсімдігі мен жануарлар әлемі	9.4.2.5 Қазақстан өсімдігі мен жануарлар әлемін сипаттау; өсімдіктер мен жануарларды қорғау туралы айту (қорықтарды, кіші қорықтарды); Қазақстанның Қызыл кітабына енген жануарлар

		мен өсімдіктерді атау
4.3 Қазақстан халқы	Қазақстан халқының саны. Ерекшеліктері. Еңбек ресурстары	9.4.3.1 Қазақстан халқының санын атау; республика территориясы бойынша халықтың орналасуын сипаттау
		9.4.3.2 Қазақстан территориясында тұратын халықтарды атау
		9.4.3.3 Қазақстанның еңбек ресурстарын, олардың саны мен құрамын атау; еңбекке қабілетті халықтың республиканың әр түрлі шаруашылық салаларында жұмыспен қамтылуын сипаттау
4.4 Қазақстан шаруашылығын а жалпы шолу	Қазақстанның жетекші шаруашылық салалары	9.4.4.1 жетекші шаруашылық салаларын атау: өнеркәсіп, ауыл шаруашылығы, көлік
	Өнеркәсібі	9.4.4.2 Қазақстан шаруашылығындағы өнеркәсіп рөлін түсіндіру; өнеркәсіптің салалық құрамын, өнеркәсіп мекемелерінің түрлерін атау
	Шаруашылығы	9.4.4.3 Қазақстанда ауыл шаруашылығының дамуы туралы айту; ауыл шаруашылығының негізгі салаларын атап шығу, ауыл шаруашылық мекемелерінің түрлерін атау
	Көліктер	9.4.4.4 Қазақстанның көлік түрлерін атап шығу; оның шаруашылықтағы рөлін түсіндіру; көлік кәсіпорындарын атау
2-тоқсан		
4.5 Қазақстанның экономикалық аудандарының географиясы	Қазақстан экономикасы	9.4.5.1 Қазақстан территориясындағы бес экономикалық аудандарды атау және картада көрсету (Орталық, Батыс, Солтүстік, Оңтүстік, Шығыс); Қазақстанның экономикалық аудандарын контурлы картаға түсіру
	Қазақстанның Орталық экономикалық ауданы	9.4.5.2 Қазақстанның Орталық экономикалық ауданының географиялық жағдайын картада көрсету; табиғи жағдайларына сипаттама беру; табиғи ресурстарының географиялық әркелкілігін, судың айрықша жеткіліксіздігін сипаттау
	Қазақстанның Орталық экономикалық ауданының қалалары	9.4.5.3 картада қалаларды: Қарағандыны, Теміртауды, Жезқазғанды, Балхашты атау және көрсету; контурлы картада ауданның ірі қалаларының атауларын бетіне жазу
	Қазақстанның Орталық экономикалық ауданының дамуы	9.4.5.4 Қазақстанның Орталық экономикалық ауданының көмір, металлургия және машина жасау өнеркәсіптерінің дамуы туралы айту
	Қазақстанның Батыс экономикалық ауданы	9.4.5.5 Қазақстанның Батыс экономикалық ауданының географиялық жағдайын картада көрсету; Батыс Қазақстанның табиғи аймақтарына сипаттама беру (дала және шөл)

	Мұнай және газ орындары	9.4.5.6 Қазақтанның Батыс жер қойнауларының: мұнай және газ орындарының байлығы туралы айту
	Балық аулау шаруашылығы	9.4.5.6 Қазақтанның Батыс экономикалық ауданының табиғатын қорғау маңызын түсіндіру экономикалық ауданының табиғатын қорғау маңызын түсіндіру; балық аулау кәсібі туралы айту
	Батыс Қазақстан қалалары	9.4.5.7 қалаларды картадан көрсету және атау: Ақтөбе, Атырау, Орал атау және картада көрсету; ауданның ірі қалаларының атауларын контурлы картада бетіне жазу; Қазақтанның Батыс экономикалық ауданында өндірілетін пайдалы қазбаларды контурлы картаға түсіру
3-тоқсан		
4.5 Қазақстанның экономикалық аудандарының географиясы	Қазақтанның Солтүстік экономикалық ауданы. Табиғи аймағының сипаты.	9.4.5.8 Қазақтанның Солтүстік экономикалық ауданының географиялық жағдайын картада көрсету; Солтүстік Қазақстанның табиғи аймақтарына сипаттама беру (орманды дала, дала, шөлейттер)
	темір кендері және тас көмір өндіру байлығы.	9.4.5.9 жер қойнауларының: темір кендері және тас көмір өндіру байлығы туралы айту
	Қазақтанның Солтүстік экономикалық ауданы	9.4.5.10 қалаларды: Қазақстан елордасы – Астананы, Қостанайды, Петропавлды, Павлодарды, Көкшетауды атау және картада көрсету; астананы және ауданның ірі қалаларын контурлы картада бетіне жазу; Қазақтанның Солтүстік экономикалық ауданында өндірілетін пайдалы қазбаларды контурлы картаға түсіру
	Астық өсіру және мал шаруашылығы	9.4.5.11 ауданның ауыл шаруашылығы: астық өсіру және мал шаруашылығы туралы айту
	Қазақтанның Оңтүстік экономикалық ауданы.	9.4.5.12 Қазақтанның Оңтүстік экономикалық ауданының географиялық жағдайын картада көрсету; Оңтүстік Қазақстанның табиғи аймақтарына сипаттама беру (шөлдер мен таулар)
	Химиялық шикізат өндірісі	9.4.5.13 химиялық шикізат өндірісі
	Қалалары	9.4.5.14 қалаларды: Алматыны, Таразды, Шымкентті, Талдықорғанды, Түркістанды атау және картада көрсету; ауданның ірі қалаларын контурлы картада бетіне жазу
	Суармалы егіншілігі, бағбаншылық, жүзім шаруашылығы	9.4.5.15 суармалы егіншілігі, бағбаншылық, жүзім шаруашылығы туралы айту
Қазақтанның Шығыс экономикалық ауданы	9.4.5.16 Қазақтанның Шығыс экономикалық ауданының географиялық жағдайын картада көрсету; Шығыс Қазақстанның таулы және жазықты жерлерінің табиғи жағдайларының әркелкілігін сипаттау	

	Жер қойнауларының полиметаллдармен байлығы	9.4.5.17 жер қойнауларының полиметаллдармен байлығы туралы айту
	Қалалары	9.4.5.18 қалаларды: Өскеменді, Семейді, Риддерді атау және картада көрсету; ауданның ірі қалаларын контурлы картада бетіне жазу
	Өнеркәсіп өндірісінің дамуы	9.4.5.19 өнеркәсіп өндірісінің дамуын сипаттау
	Ауыл шаруашылығының және көліктің дамуы	9.4.5.20 ауыл шаруашылығының және көліктің дамуын сипаттау
4-тоқсан		
4.6 Өз облысының географиясы	Өз елді мекенін, облысын және аудан орталығын атау, картада орналасуы	9.4.6.1 өз елді мекенін, облысын және аудан орталығын атау, картада орналасуын көрсету; бедеріне, пайдалы қазбалардың болуына сипаттама беру
		9.4.6.2 өз елді мекенінің атауын контурлы картада белгілеу
		9.4.6.9 өз облысы мен аудан орталығы, елді мекені (қала, ауыл) туралы айту
	Өз мекенінің климат ерекшелігі	9.4.6.3 ауа райы мәліметінің күнтізбесі негізінде өз облысының климаты туралы айту
		9.4.6.4 өз жерінің, облысының өзендері мен көлдерін ату, олардың шаруашылықтағы қолданысы туралы айту
		9.4.6.6 ауыл шаруашылығын: егіншілік шаруашылығын және мал шаруашылығын дамыту үшін табиғи жағдайлардың ерекшеліктерін сипаттау
	Өз жерінің, облысының өсімдік және жануарлар әлемінің ерекшеліктері	9.4.6.5 өз жерінің, облысының өсімдік және жануарлар әлемінің ерекшеліктерін сипаттау; табиғи байлықтарды қорғау қажеттілігін түсіндіру
	Халқы, құрамы	9.4.6.7 өз жерінің, облысының халқына сипаттама беру
Өнеркәсібі, шаруашылығы. Көліктері	9.4.6.8 өнеркәсіпті және оның жетекші салаларын дамыту ерекшеліктерін, көлік тасымалын дамыту ерекшеліктерін сипаттау	